

BUITEN

3^e JAARGANG N°. 33.

ZATERDAG 14 AUGUSTUS 1909.

*HET BEZOEK VAN HUNNE MAJESTEITEN DEN DUIT-
SCHEN KEIZER EN DE KEIZERIN AAN DE GRAFELIJKE
FAMILIE BENTINCK OP HET KASTEEL MIDDACHTEN.*

Foto H. Bickhoff.

AANKOMST OP HET STATION „DE STEEG”.

Foto Aug. F. W. Vogt.

DE KEIZERIN MET GRAVIN BENTINCK OPWANDELEND NAAR HET KASTEEL.

ZOOALS onze lezers zullen weten, heeft bij den Duitschen Keizer reeds sedert eenigen tijd het voornemen bestaan, aan het Kasteel Middachten en de familie Bentinck een bezoek te brengen. Want tusschen het Koninklijk huis van Pruisen en de graven van Bentinck hebben sedert eeuwen betrekkingen bestaan, die zonder overdrijving als zulke van den meest vriendschappelijken aard kunnen beschouwd worden. Het Keizerlijk bezoek had dan ook een zuiver famillair karakter en de afwezigheid van alle autoriteiten bewees dit ook aan het publiek, dat bij zulke gelegenheden aan groot officieel vertoon gewoon is.

Wanneer, volgens een aan Koning Louis Philipp toegeschreven woord, stiptheid de hoffelijkheid der Koningen is, dan is de Keizer in dat opzicht aan de verwachtingen eenigszins te kort geschoten, want zijn trein kwam ruim een half uur te laat aan. Wie echter weet, dat de Keizer den geheelen nacht doorgespoord heeft, om bijtijds de feesten in Cleve te kunnen bijwonen, dat hij in deze stad gedurende verscheidene uren aan plichten van representatie moest voldoen, die aan lichaam en geest hooge eischen stelden, die zal ook begrijpen, dat in dat geval de omstandigheden machtiger geweest zijn, dan de beste wil. Overigens werd spoedig bekend, dat de aankomst van den Keizerlijken trein eenige vertraging ondervonden had.

Volgens het lang te voren opgemaakte programma had de ontvangst aan het met de Nederlandsche en de Deutsche vlag versierde station plaats. De begroeting was zeer hartelijk en nadat de wederzijdsche voorstellingen hadden plaats gehad werd de weg naar het Kasteel Middachten ingeslagen, in de eerste statiekoets de Keizerin met de gravin van Bentinck en haar dochter Isabella, in de tweede de Keizer met den graaf, terwijl aan het eene portier de oudste zoon van den graaf, aan het ander zijn schoonzoon, de erfgraaf van Castell-Rüdenhausen te paard reed.

Eerstgenoemde is luitenant in

het regiment Garde du Corps te Potsdam, een van de zoogenaamde aristokratische regimenten, wiens officieren uitsluitend tot den hoogsten adel van Duitschland behooren; hetzelfde kan ook van het 5e regiment Ulanen (Düsseldorf) gezegd worden, ook onder zijn officieren vindt men geen burgerlijken naam; Graaf von Castell-Rüdenhausen, die den rang van majoor bekleedt, was met zijn escadron met den eeredienst bij den Keizer te Cleve belast en is met dezen naar Middachten gekomen. Zonder stoornis bereikte de stoet het Kasteel, de Keizer en de Keizerin dankten naar alle kanten voor de toejuichingen der menigte; aan de sterk bruine gelaatskleur van Keizer Wilhelm kon men zien, dat hij wind en weer even goed als de brandende zon weet te trotseeren.

Ook op het Kasteel hadden de gewone plichtplegingen plaats. De Keizer bevond zich hier in het midden der grafelijke familie onder zijns gelijken, want, zooals men weet, behoort de graaf Bentinck tot den „hohen deutschen Adel“, die het voorrecht der

Foto W. Zeegers.

AANKOMST VAN DE KEIZERIN OP HET KASTEEL.

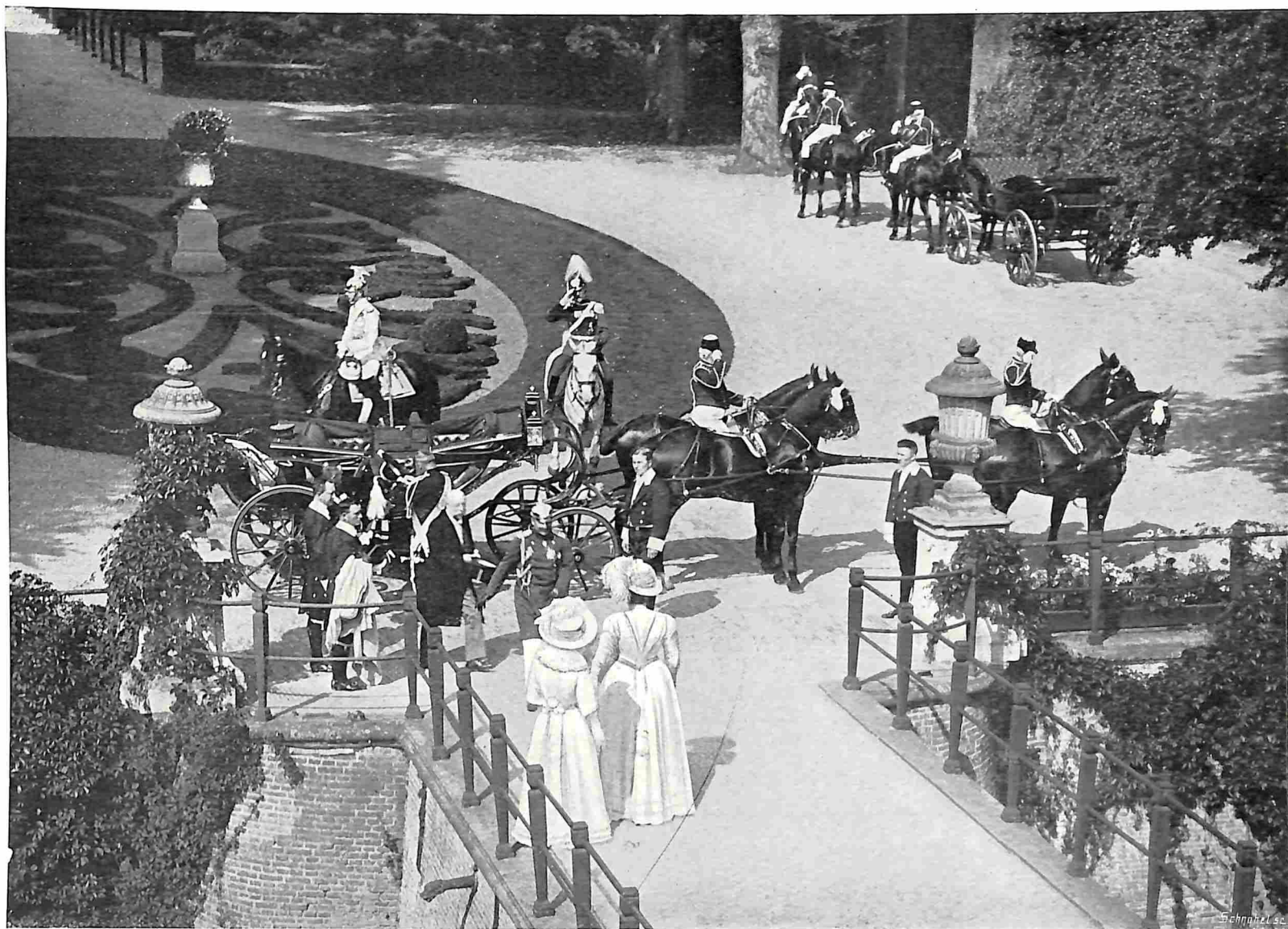

Foto Aug. F. W. Vogt.

GRAVIN VON CASTELL—RÜDENHAUSEN BEGROET DEN KEIZER.

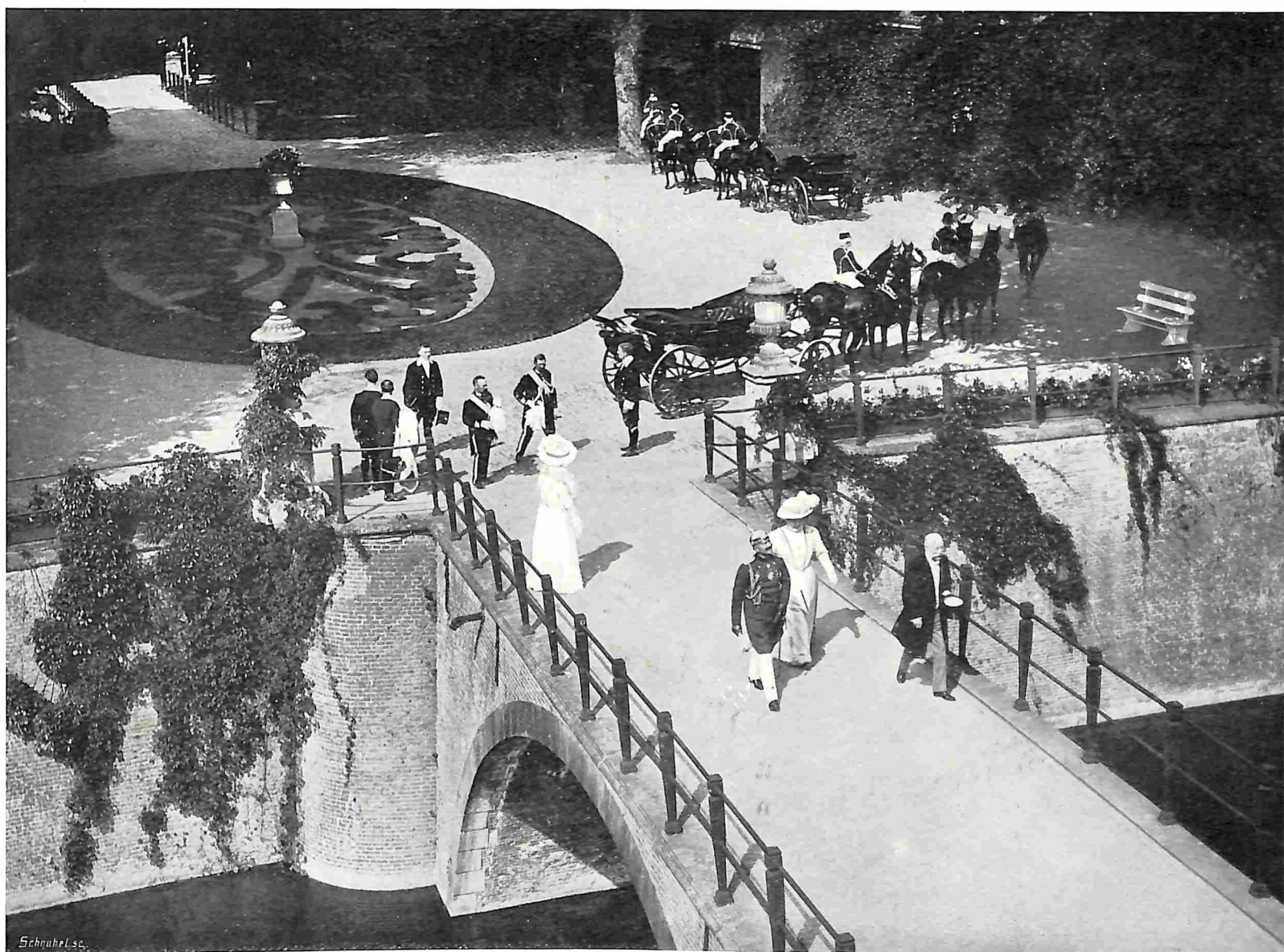

Foto Aug. F. W. Vogt.

DE KEIZER MET GRAAF BENTINCK OPWANDELEND NAAR HET KASTEEL.

Foto Aug. F. W. Vogt. DE JONGE GRAAF BENTINCK EN DE ERFGRAAF VON CASTELL-RÜDENHAUSEN MET HEEREN UIT HET GEVOLG DES KEIZERS.

„Ebenbürtigkeit” bezit, d.w.z. zijn wettige kinderen kunnen met telgen uit een regeerend vorstelijk huis een wettig, niet organisch, huwelijk sluiten, en de kinderen uit zulk een echt kunnen eventueel tot de troonsopvolging worden geroepen.

Nadat het hoog bezoek de noodige rust genomen had, begon

lezers, dat een groot gedeelte van den tijd besteed werd aan de geschiedkundige herinneringen van het Kasteel, waartoe talrijke nog voorhanden reliquien de gewenschte aanleiding geven en de betrekkingen tusschen het huis Hohenzollern en de grafelijke familie speeldendaarbij, zooals van zelfs spreekt, een voorname rol. Bijzonder

seling overlijden van graaf Zeppelin gemeld werd. De indruk van deze tijding op den monarch moet een diepe en geweldige geweest zijn, maar gelukkig werd de treurnare niet bevestigd.

De vrees, dat van het tuinfeest met de wondere illuminatie, die zoo vele duizenden hierheen gelokt had, niets meer zou komen, werd toch niet bewaarheid. Toen de regen opgehouden had, werd een gedeelte der illuminatie ontstoken, eerst begon het rond over den grond te gloeien, dan schitterde het uitgestrekte parterre aan den IJselkant van het kasteel in zijn symmetrische contouren, men zag de arabesken der bröderie met het monogram van het keizerlijk paar, terwijl enkele roode ballons de bloemen voorstelden. Dat was een prachtig gezicht en wie zich door het barre weer niet liet afschrikken, toch nog een kijkje te nemen, werd rijkelijk voor zijn moeite beloond.

De levering van de verlichtingsmaterialen voor de illuminatie van het park was opgedragen aan de Koninklijke Stearine Kaarsenfabriek „Gouda”, te Gouda.

Uit de couranten weten onze

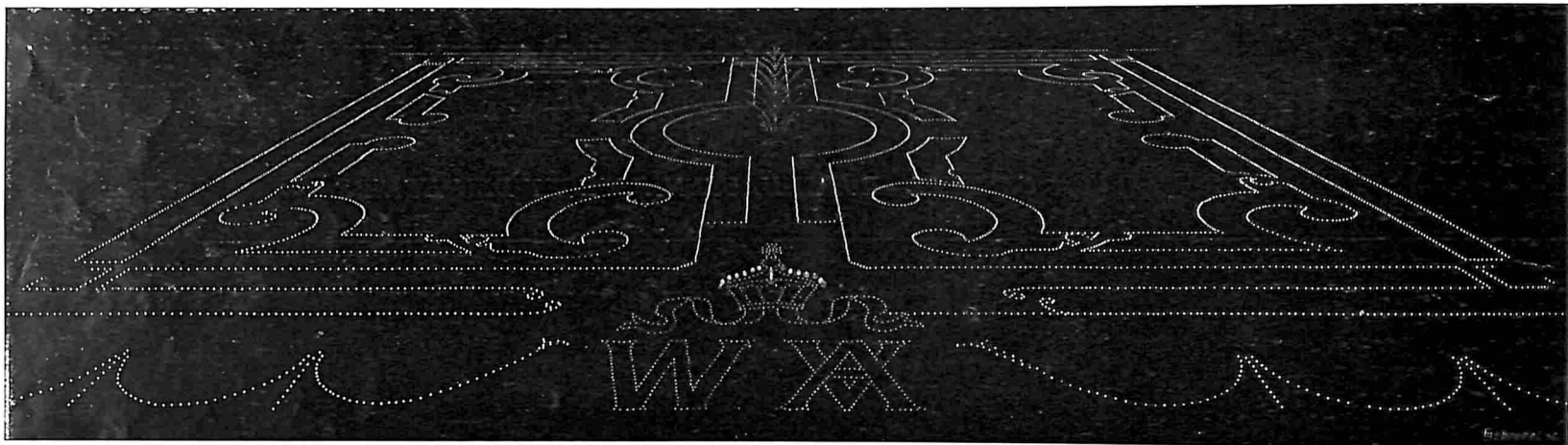

Foto Aug. F. W. Vogt.

VERLICHTING VAN HET PARTERRE DE BRODERIE ACHTER HET KASTEEL.

omstreeks half acht uur de maaltijd, waarbij omtrent 30 personen — de Keizer was met een gevolg van meer dan 40 personen aangekomen — aanzaten, naast den Keizer de gravin Bentinck, vis à vis de Keizerin met den graaf ter zijde; de gewone heildronken werden uitgebracht, in de eerste plaats op Ne-

belang stelde de Keizer in de voor deze gelegenheid naar Middachten gebrachte twee bekers, die een der voorouders van den graaf voor zijne in den slag bij Fehrbellin bewezen dapperheid van den grooten Keurvorst ten geschenke gekregen had. Op den bepaalden tijd had Dinsdag ochtend het vertrek

Intusschen trokken zich donkere wolken samen en een vreeselijk onweêr met bliksem en donder barstte weldra los, terwijl de hemel zijne sluizen opende, waaruit dichte regen met hagelbuien neerstortten. De zich rondom het Kasteel verdringende menigte was als bij tooverslag verdwenen, iedereen zocht een goed heenkomen, want op den straatweg van het dorp stond het water aan sommige plaatsen wel een voet hoog, maar het meest jammer was het van de prachtige tuinwerken in de omgeving van het Kasteel; gedurende eenige weken werd hier met noesten vlijt gewerkt terwijl weinige minuten voldoende waren, om alles te vernielen.

Er was echter nog iets anders, wat een donkere schaduw op de feestelijke stemming wierp. De keizer vertoefde niet lang nog in het kasteel, toen hem een telegram overhandigd werd, waarin het plot-

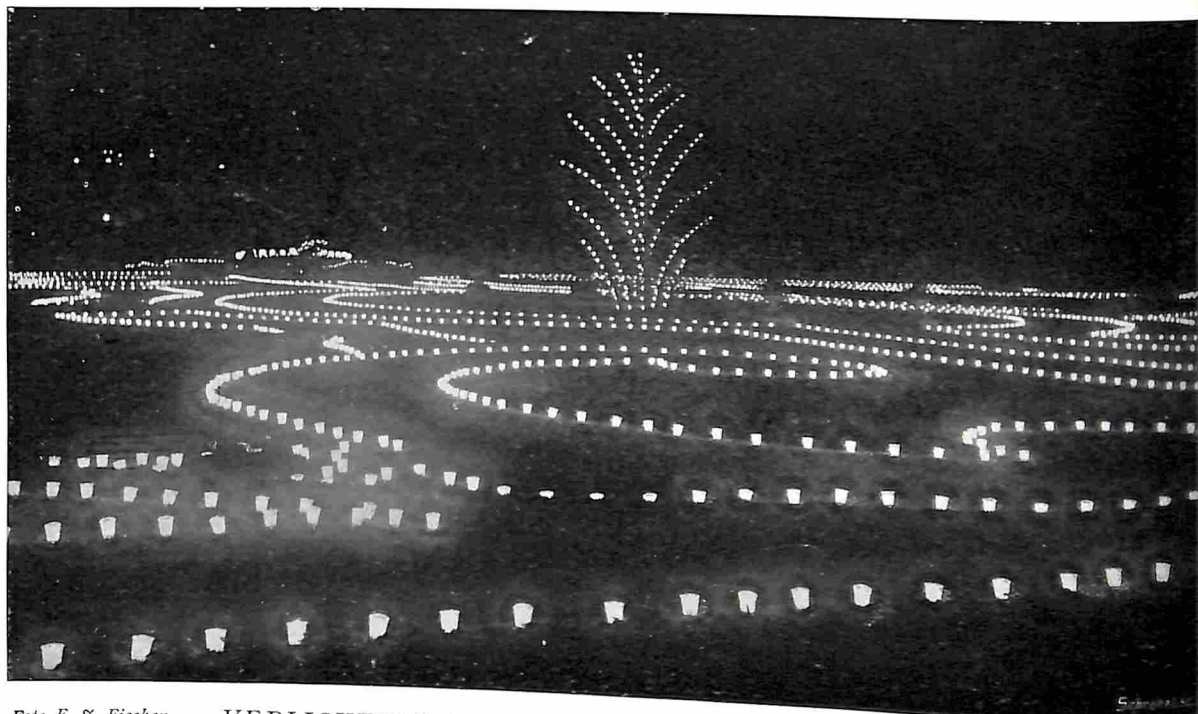

Foto F. J. Fischer.

VERLICHTING VAN HET PARTERRE DE BRODERIE ACHTER HET KASTEEL (FRAGMENT).

van het Keizerlijk paar plaats; hetzelfde ceremonieel, als bij de aankomst, werd in acht genomen, hartelijk werd afscheid genomen en weldra was de Keizerlijke trein achter den horizon verdwenen. Men kon 't den Keizer aanzien, dat hij in Middachten uren van genot gesmaakt had, herhaaldelijk dankte hij zijn gastheer en voor iedereen had hij een vriendelijk woord en wat den Keizer misschien een van de aangenaamste herinneringen aan zijn bezoek op het schoone Nederlandsche kasteel zal zijn, is de sympathieke, hartelijke stemming van het volk geweest, want geen enkele wanklank heeft de vreugde verstoord.

K. TH. WENZELBURGER.

NADERE MEDEDEELINGEN UIT DE DAGBLADEN.

't Was Maandag kwartier over tweeën toen graaf Bentinck Zijne Majesteit het kasteel binnenleidde en heel het hoogegezelschap volgde naar de groote zaal achter de vestibule, waar de familieleden van den gastheer, die bij gelegenheid van dit hooge bezoek op Middachten toefden, aan den Keizer en de Keizerin voorgesteld werden. Deze waren Karel Reinhard, graaf van Aldenburg Bentinck, op het landgoed Zuylenstein te Leersum woonachtig, met gravin Marie, zijn dochter; Godard John graaf van Aldenburg Bentinck, Heer van Amerongen en zijn echtgenoot Augustine, gravin Van Bylandt; voorts de zuster van den gastheer, gravin Victoria van Aldenburg Bentinck, die in 1863 te Ramsgate geboren, ook op Zuylenstein woont; de eenige broer van de gastvrouw, baron van Heeckeren van Wasse-naer van Twickel; de uit Londen gearriveerde douairière, graaf Henry Bentinck, geboren Mc Kerrell, de echtgenoot van nu wijlen 's graven oudsten broeder, die indertijd afstand van zijn eerstgeboorterecht deed ten behoeve van graaf Willem, en ten slotte graaf Henry Bentinck Duncan, luitenant bij de Coldstreamguards te Cairo en gravin Bentinck Duncan.

Nadat het keizerlijk paar slechts een korte spanne tijds in zijn vertrekken had vertoefd, werd de thee gebruikt, terwijl de koninklijke kapel zich in den tuin deed hooren.

Van het hooge dak van het Middachter slot waarde de Keizerlijke Standaard. (*Hand.*)

DINER OP HET KASTEEL.

Op het huis te Middachten had, den onstuimigen elementen ten spijt, alles zijn geregelde loop gehad volgens het met zorg opgesteld en ingedeeld programma. Te 8 uren 's avonds, nadat in den namiddag de Keizerin, die van de reis vermoeid was en aan hoofdpijn leed, zich eenigen tijd ter ruste had begeven en ook de Keizer zich in zijne vertrekken had opgehouden, vereenigden zich in de deftige eetzaal de keizerlijke gasten, de grafelijke familie en de dames en heeren der hofhouding. In 't geheel een 24-tal personen. Deze zaal, aan de voorzijde van het huis rechts van den ingang, bood een treffen-den aanblik. Het vertrek met zijn donkereikenhouten betimmering, reikende tot aan het plafond, waar langs de wanden de oude familieportretten zulk een indruk van seigneuriale voornaamheid gaven, en waar tal van precieuzen voorwerpen en familie-stukken, waaronder een paar kostbare bekers, waren bijeengebracht, welke betrekking hebben op het oude historische geslacht der Bentincks, — was stemmig verlicht door het schijnsel van waskaarsen. De tafel was rijk gedekt met een weelde van kristal en kostbare middenstukken en getooid met een schat van de heerlijkste bloemen. Rondom dien kostbaren feestdisch had zich het illustere gezelschap geschaard. Zijne Majesteit de Keizer, die ook nu weder de Pruisische genéraalsuniform droeg, was gezeten naast de gastvrouw, de Keizerin naast Graaf Bentinck, die in zwarten rok was gekleed, de overige heeren waren in uniform, de dames allen in groot avondtoilet.

Tot den tafelopzet behoorde ook eene groote monumentale taart, een geschenk uit het dorp, van den pasteibakker H. C. Hernsen. Het was een pronkstuk van banketbakkerskunst, versierd met een toepasselijk opschrift, een eerbiedige opdracht in suikerschrift aan

Foto Aug. F. W. Vogt.

VERTREK: DE GRAAF BEGELEIDT DEN KEIZER NAAR DEN TREIN.

de Keizerlijke gasten. Aan den maaltijd bracht de gastheer, Graaf Bentinck, een dronk uit op de Keizerlijke gasten. De Graaf vertolkte daarbij den dank van zijn gezin en van de familie voor de eer, dat hen met trots en dankbaarheid vervulde. Ook sprak hij zijn diepe erkentelijkheid uit voor de hooge onderscheiding hem te beurt gevallen, doordat de Keizer hem het Grootkruis van den Rooden Adelaar had gelieven te verleen.

Hierop speelde de Koninklijke Kapel, buiten opgesteld, het „Heil Dir im Siegerkranz“.

De Keizer, eveneens sprekend in het Duitsch, beantwoordde

Foto F. J. Fischer.

HET VERTREK DER HOOGHE GASTEN.

de toespraak onmiddellijk. Zich verheffende van zijn zetel, bracht Z. M. een driemaal Hoch uit op hare Majesteit Koningin Wilhelmina. De dronk was gewijd aan gastheer en gastvrouw, waarbij de Keizer gewaagde van het bezoek, nu 150 jaar geleden door Koning Willem Frederik van Pruisen aan Middachten, en voorts van betrekkingen der Huizen van Oranje en Bentinck en Hohenzollern.

De muziek speelde hierop het Wilhelmus.

Voor de muziekkuitvoering gedurende den maaltijd had de dirigent met veel zorg een programma samengesteld van stukken, welke hij, naar hij hoopte, in den smaak des Keizers zouden vallen. Er was echter eene omstandigheid, welke oorzaak was, dat dit programma niet uitgevoerd kon worden. De verlichting op het voorplein was namelijk (door onvoorziene omstandigheden, Red. „Buiten”) onvoldoende, zoodat de muzikanten geen noot van het blad konden lezen. Hierdoor was het orkest genoodzaakt zich bij de uitvoering te beperken tot de stukken, welke het zonder muziekblad spelen kon. Dit was voor den bekwamen leider van het orkest eene begrijpelijke teleurstelling, te grooter omdat Zijne Majesteit zijne aandacht aan de muziekkuitvoering wijdde. Dit bleek, toen uit het kasteel een boodschapper het verzoek van den hoogen gast kwam overbrengen om nog eens een muziekstuk te doen hooren.

DE VERLICHTING.

De vrees van velen, dat tengevolge van de zware regenbuien de illuminatie van den slottuin wel niet zou kunnen doorgaan, is gelukkig niet bewaarheid. Wel was de verlichting niet zoo uitgebreid als aanvankelijk het plan was, zoodat slechts de helft van het getal beschikbare talkglazen ontstoken werd, maar het effect, dat de verlichting maakte, was van eene buitengewone bekoring. Aan de voorzijde van het slot was van de illuminatie niet veel terecht gekomen, maar de honderden wandelaars, die voorzien van kaarten in de gelegenheid waren de achterzijde van het kasteel te zien, hebben daar genoten van een schouwspel van feeërieke pracht. Niet zonder moeite waren zij langs de modderige wegen en door de stikdonkere lanen, waar men geen hand voor oogen zien kon, langzaam voortgegaan door het park, om eindelijk door een openstaand hek te komen in de laan langs de slotgracht, aan den overkant waarvan de slottuin ligt en

statig het kasteel uit het water oprijst. Daar waren op den grond langs de krullende lijnen der grillig gevormde perken en arabesken van geschoren palm de duizenden illumineerde glaasjes neergezet. Het maakte op een afstand den indruk van een groot tulpenveld van zacht glanzend licht. Het warme schijnsel verlichtte den breeden gevel van het kasteel en de prachtige boomgroepen ter weerszijden met een wonderschoone glans en wierp tegen den avondhemel boven het donkere bosch een gouden lichtvlek, die een tooverachtigen indruk maakte. Staande op het achterbalkon, genoten de Keizerlijke gasten geruimen tijd van het ongemeen fraaie schouwspel dier lijnen van goudkleurig licht, hier en daar afgewisseld door roode ballons en lampions, uit welk lichtend tapijt als een paar hooge trofeeën en twee grootere stukken der illuminatie oprezen, een paar verlichte boomen uit een feeënsprookje. Maar het allerschoonste van de illuminatie was wel dat stille mystieke schijnsel, dat als een gouden schemer hing tusschen het zwaar geboomte van het park. De opgetogen toeschouwers konden bijna niet scheiden van de plek, waar dit prachtige schouwspel hen geboeid hield, en namen als eindindruk van dezen veelbewogen dag de herinnering mede aan een schoon geslaagd en rijk avondfeest, waarmee de feestdag werd besloten. (N. v. d. D.)

Een heerlijke koele zomermorgen. In de schaduw van de Middachter lanen, waar de zon getemperd inviel door 't frissche natte groen, was 't Dinsdagochtend kostelijk wandelen. Maar na den vermoeienden en bewogen dag van gisteren bleef 't in 't kasteel langer stil dan gewoonlijk. Ook de Keizer was veel later op dan Zijne Majesteit pleegt te wezen en de ochtendkuier schoot er bij in. Toch was daar op gerekend en reeds om 4 uur des nachts waren de arbeiders den tuin ingegaan om de vetpotjes van de illuminatie weg te nemen.

Te half negen hield de graaf, aan de traditie getrouw, godsdienstoefening met heel het personeel in een der benedenvertrekken, de zoogenaamde witte keuken. Ook Keizer Wilhelm en Keizerin Augusta, benevens de leden der familie Bentinck, namen aan deze godsdienstoefening deel. Daarop werd 't ontbijt gebruikt.

Maar weldra verschenen Hunne Majesteiten met den slotvoogd, de châtélame, hun gezin en de overige logé's in de vestibule.

De keizer was zeer montig en gütig gestemd en herhaaldelijk maakte Zijne Majesteit het gezelschap om hem heen in de groep aan 't lachen. Opeens riep de vorst toen den leden van zijn gevolg toe, die zich op een afstand hielden: „Komaan, mijne heeren, komt wat nader! Een beetje décor om mij heen heb ik noodig”, en tegen den heer Poortman, die met rentmeester Ruys bij de groep was genoodigd, zei de Keizer lachende dreigend: „Als ge ooit weer op reis gaat met den Schenkebecher der Limpurgs, neem dan een massa politie mee en overal pistolen om u heen, hoor, want dat is een fameus relequie. En bij het afscheid aan het station nog eens weer dreigde de Keizer grappig met den vinger: „Past op den Schenkebecher. Zijne Majesteit wist dus niet, dat het graaf Bentinck Waldeck Limpurg zelf geweest is, die het kostbaar familiestuk uit Gaildorf naar Middachten heeft overgebracht.

En na voor „Buiten” geposeerd te hebben, reed de stoet in dezelfde volgorde, waarin hij gisteren het landgoed was binnengekomen, weer uit. Zijne Majesteit herhaalde, dat de Keizerin, haar gastvrouw en gravin Mechtilde weer vooruit zouden rijden: „Nee, nee, de dames voor!” Slechts bij officiële bezoeken pleegt de Keizer voor te gaan.

In gestreken draf werd nu de rijtoer gemaakt, die gisteren door het noodweer verviel. Het ging door de zoogenaamde Kooi de bosschen ten deele door naar Ellecom, waar immers ook een eereboog was opgesteld. Maar er kon nu al evenmin gevolg worden gegeven aan 't voornemen van den Keizer om de grafelijke kerk hier binnen te gaan, waar immers in den grafkelder zooveel voorzaten van den heer van Middachten bijgezet zijn. Doch 't was reeds laat. Om negen uur vijftig zou de keizerlijke trein vertrekken en de jockeys met hun allonge-pruiken zetten de paarden steeds sneller aan. Op het perron aangekomen begeleidden gastvrouw en gastheer keizerin Auguste Victoria naar haar spoorrijtuig en de vorstin nam nog eens zeer gemeenzaam afscheid. Keizer Wilhelm besteedde den wagon van den harmonicatrein, deed het portier open en leunde naar buiten, de bruine pols, gevouwen. Zoo sprak Zijne Majesteit nog geanimeerd lachend met den jongen erfgraaf Bentinck, die voortdurend in de positie

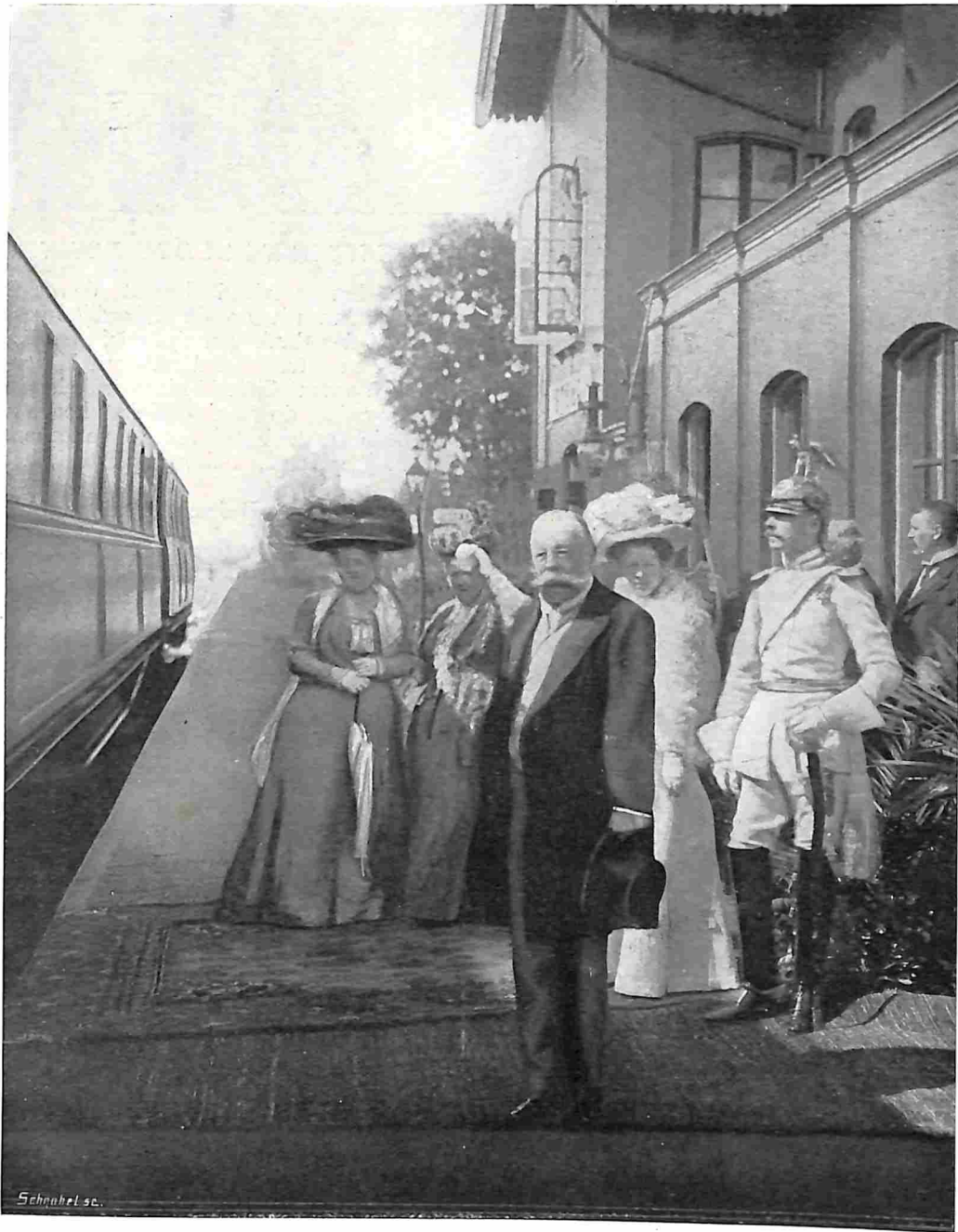

Foto Aug. F. W. Vogt.

DE GRAFELIJKE FAMILIE BIJ HET
WEGRIJDEN VAN DEN KEIZERLIJKE TREIN.

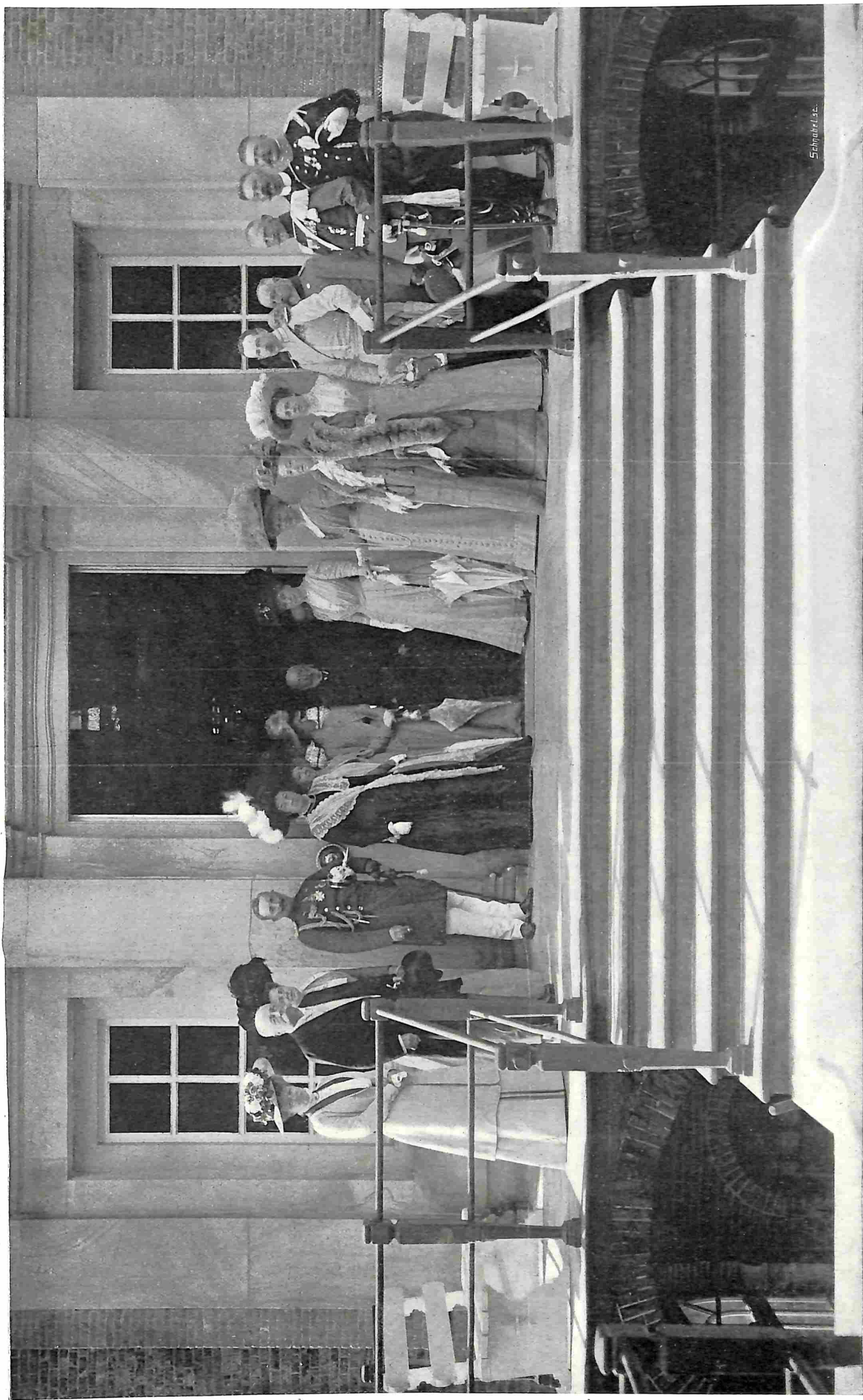

Foto Aug. F. W. Vogt.

DE DUITSCHE KEIZER EN KEIZERIN EN DE GRAFELIJKE FAMILIE VOOR HET KASTEEL MIDDACHTEN.

Van links naar rechts: Gravin Marie, dochter van Graaf van Aldenburg Bentinck van Zuylenstein; Graaf Bentinck, de gastheer; Gravin Mecheld Corisande Renira Marie van Castell Rüdenhausen, oudste dochter van Graaf Bentinck; Z. M. Keizer Wilhelm; Douairière Graaf Henry Bentinck; Dames van het gevolg; Trase heeren van het gevolg; Gravin Henry Bentinck Duncan; H. M. Keizerin Victoria Augusta; Gravin Bentinck, de gastvrouw; Gravin Isabella, jongste dochter van Graaf Bentinck; Graaf Willem Frederik, oudste zoon van Graaf Bentinck; H. A. C. Poortman, rentmeester; Karel Reinhard Graaf van Aldenburg Bentinck van Zuylenstein; Erfgraaf van Castell Rüdenhausen, schoonzoon van Graaf Bentinck; L. A. Ruys, rentmeester; J. Vermeulen, Kapitein der Kon. Marchaussees.

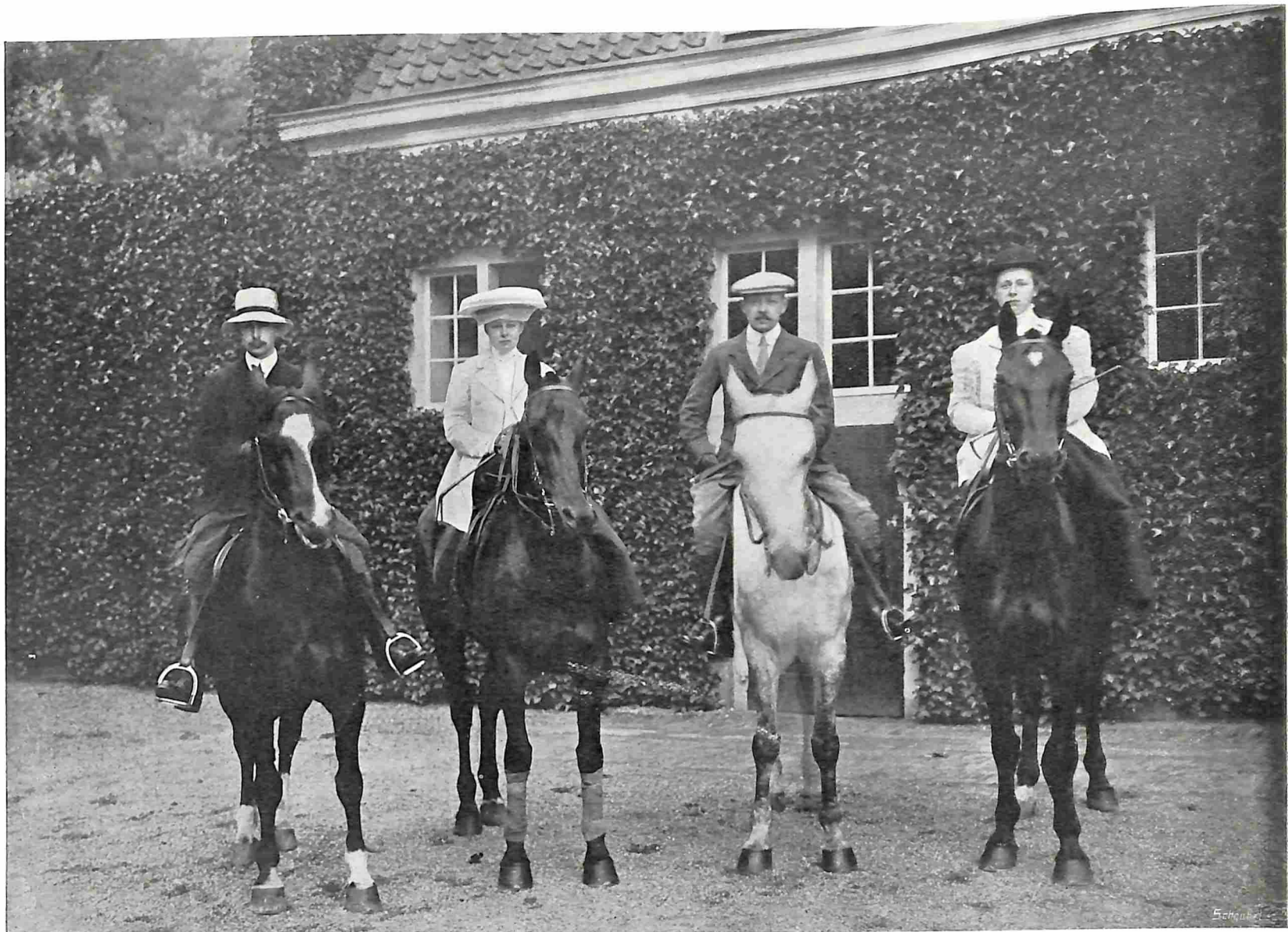

Foto Aug. F. W. Vogt.

PORTRET TEN VAN EENIGE LEDEN DER GRAFELIJKE FAMILIE.

Van links naar rechts: Graaf Frederik, Gravin Isabella en Graaf Willem Frederik Bentinck; Gravin Marie, dochter van Graaf Altenburg Bentinck.

bleef staan in zijn witte uniform van luitenant bij 's Keizers lijfwacht, de hand saluerend aan den zilveren helm. Daar hadden zich vlak bij twee fotografen opgesteld. Een hunner deed echter nog een paar stappen vooruit, hield zijn kodak den Keizer letterlijk onder den neus en liet telkens kletterend de platen vallen. Toen even een fluitje.

Om over het doode punt te komen stoomde de locomotief even terug, reed toen langzaam langs het heerlijk IJselpanorama in de richting van Zutphen. Het vertrek was een kwartier te laat. Zijne Majesteit bleef saluerend staan, de Keizerin voor 't portier van 't volgende rijtuig boog vriendelijk lachend naar de grafelijke familie op 't perron. Het keizerlijk bezoek aan Middachten was afgelopen. (N. Rott. Crit.).

Een merkwaardig geval dient nog te worden vermeld, vooral omdat het een niet alledaagsch kijkje opent op de zorgen, waarmee gekroonde hoofden omringd worden. Godard John graaf van Aldenburg Bentinck, Heer van Amerongen, behoort met zijn vrouw natuurlijk tot de gasten van Middachten bij het keizerlijk bezoek. Of beter gezegd, hij hoopte er toe te behoren, want het grafelijk echtpaar van Amerongen, dat tijdelijk in een villa te De Steeg logeerde, heeft een kind, dat juist lijdende aan de mazelen is geweest. Die wetenschap heeft op Middachten heel wat zorg gebaard in verband met de komst der hoge gasten. De arts van graaf Godard zag niet enig bezwaar in de toelating van den Heer van Amerongen en diens gemalin op het Middachter Kasteel, maar toch vond de gastheer het noodig het gevoelen van des Keizers lijfarts in te winnen en deze seinde uit Berlijn vele bezwaren. Middachten in last en Graaf Godard's dokter niet weinig ontstemd. Besloten werd, dat deze medicus ten Raadhuijs van Rheden over het geval een consult zou hebben met den lijfarts van Keizer Wilhelm na aankomst van den keizerlijken trein.

Nader vernemen wij, dat het consult tusschen beide medici dadelijk na aankomst van den keizerlijken trein plaats had en dat het resultaat van dit consult is geweest, dat graaf en gravin Bentinck van Amerongen niet op het kasteel Middachten worden toegelaten.

Melden wij nog, dat de Keizer er zeer flink en opgewekt — bruin-gebrand door de zonnehitte — uitzag; Keizerin Augusta scheen vermoeid.

Keizer Wilhelm schonk zijn gastheer graaf Bentinck het Grootkruis van den Rooden Adelaar; 's graven schoonzoon, erfgraaf Zu Castell Rudenhausen, de Roode Adelaar met de Kroon; de rent-

meesters H. A. C. Poortman en L. A. Ruys ontvingen een Duitse Kroonorde, terwijl aan de hoofden van het personeel huisorden verleend werden, in totaal dertien. Ook schonk de Keizer een som gelds aan het personeel.

De Steeg keert tot zijn gewone zomerdruchte weer. De keizerlijke standaard waait niet meer op den slotkoepel, het trotsche kasteel met zijn oud geboomte, waar alles zoo mooi doet en voor naam, ligt weer in stille rust.

Na het vertrek des keizers hebben wij ons nog even naar het kasteel Middachten begeven en een onderhoud gehad met graaf Bentinck. De Heer van Middachten deelde ons mede, dat keizer Wilhelm gisteravond aan het diner opstond en aldus sprak: „Voor dat ik den toast van mijn gastheer beantwoord, wil ik in de aller-eerste plaats een dronk uitbrengen op de gezondheid van Hare Majesteit de Koningin.” Daarna toastte de Keizer op Graaf Bentinck.

Wij meldten reeds, dat na aankomst op het kasteel de keizerlijke standaard geheschen was. Toen de keizer dit hoorde, merkte hij schertsend op: „Als dat maar geen verkeerde veronderstellingen van anexatie uitlokt.”

Graaf Bentinck heeft ons ook nog de particuliere benedenvertrekken van de grafelijke familie laten zien. In den salon hing onder vele het groote portret van den keurvorst van Brandenburg en zijne gemalin Dorothea van Holstein Glücksburg, hetzelfde huis waaruit de Duitse Keizerin afstamt. Zuster, schoondochter en schoonzusters van den Grooten Keurvorst waren in dezen salon ook afgebeeld. De Keizer was door deze galerij aangenaam verrast. Hij toonde later de schilderijen aan de Keizerin.

H.M. verzekerde nooit zoo rustig een illuminatie te hebben kunnen gadeslaan en het keizerpaar verheelde het aangename gevoel niet van de weldadige rust in alle vertrekken van het lustverblijf.

Uit bevoegden bron werd ons verzekerd, dat er ernstig sprake geweest is, dat het Keizerpaar naar Het Loo zou gaan tot het respondentie is tusschen beide Hoven gevoerd. Een breedvoerige cor-Keizers op dit oogenblik is afgestuit op bezwaren om het keizerpaar met zijn groot gevolg op Het Loo passend te logeeren, waar het groote gevolg in beslag zijn genomen. Het bezoek zal nu later plaats hebben.

De Steeg heeft ter eere van het keizerpaar feest gevierd met verlichting en fanfaremuziek. Aan graaf Bentinck werd een serenade gebracht.

(Alg. Hdbl.).

Foto Aug. F. W. Vogt.

MIDDACHTEN: VOORZIJD.

ONDER de oude kasteelen, die wij nog in Nederland aantreffen, neemt Middachten een eerste plaats in; en om het huis zelf, zijn stijl en bouw van binnen en van buiten, en om zijn schitterende ligging, zijn statigen tuinaanleg, zijne schoone bosschen. Middachten is oud; oud zijn historie, oud in zijn massieve architectuur, zijn eikenhouten betimmering, zijn snijwerk en stuc; oud zijn meubilering, oud zijn zwaar geboomte; oud het geheel, oud alle details. En ik geloof, dat juist deze volkomen harmonie oorzaak is van den indruk iets onvergelykelijks schoons gezien te hebben, dien men medeneemt van een bezoek aan Middachten.

Hier toch komt die voorname en sobere schoonheid, die niet meer is van onzen tijd, maar die velen onzer nochthans bewonderen en trachten te grijpen, beter dan elders tot haar recht. Waar ziet men het nog zoo? Ziet men niet steeds door moderne huizen met hun comfort, maar vol met oude meubelen en antiquiteiten en 't omgekeerde: oude huizen en kasteelen gemeubeld, beschilderd en beplakt naar een modernen, grilligen wansmaak?

* * *

Ik meen te kunnen volstaan slechts ter loops de ligging van Middachten aan te duiden. Ieder kent den weg van de Steeg naar Dieren: de beroemde Middachter Allée. Genoeg zij hier te vermelden, dat het kasteel zich verheft ter rechterzijde van dien weg, van de Steeg komende, op weinige minuten afstand van dit dorp, en aan den linker oever van den IJssel; dat ter linkerzijde van dien weg zich de bekende Middachter bosschen uitstrekken; dat dus het geheele goed loopt aan weerszijden van dien weg en wel van af de Steeg tot Ellekom.

* * *

De geschiedenis van Middachten is verbonden aan de geslachten van Middachten, van Raesfelt, van Reede en Bentinck, die het in den loop der eeuwen vrij of in leen bezeten hebben.

Niet door schenking of koop, maar door erfenis alleen ging het goed over in deze verschillende geslachten, en bleef alzoo in denzelfden bloede. Met name is de overal verbreide meening, dat Prins Willem de Derde het aan zijn vriend Godard van Reede geschonken zou hebben, volkomen ongegrond.

Het is zeer waarschijnlijk dat Middachten oorspronkelijk een dier sterkten of blokhuizen is geweest, zooals de Romeinen ter bescherming van de vaart op de rivieren er vele hebben ge-

bouwd. De Romeinsche veldheer Drusus zou het dan, toen hij daar de naar hem genoemde gracht gróef, die den IJssel met den Rijn verbindt, gesticht hebben evenals Doesburg en verscheidene andere plaatsen in de buurt. Zoo zou de oorsprong van Middachten opklimmen tot het begin onzer jaartelling.

Maar, hoe dit ook zij, in 1190 treffen wij voor het eerst den naam van het geslacht „Michdat” en dus van het goed, waaraan die naam ontleend is, aan. Immers toen de Graaf van Gelre in 1190 aan Zutphen vrijheid en schepenen gaf, deed hij dit in tegen-

WAPENS DER VAN REEDE'S EN VAN RAESFELT'S, IN HET GEVELDAK.

Foto Aug. F. W. Vogt.

MIDDACHTEN: ZIJ- EN ACHTERGEVEL, Z.-W. ZIJDE.

woordigheid van talrijke getuigen, o.a. van Jacobus de Michdat. De historie van Middachten loopt dus in ieder geval over meer dan zeven eeuwen.

Maar eerst in 1315 weet men iets absoluut zekers over het huis en goed zelf. Want in het „Leenboek van Veluwe” folio 119 lezen we:

„Dat huys ende voirgeborchte te Middach mit allen sijnen toebehoren tot Zutphensche rechten te leen erkent bij Everhard van Middach. A°. 1315.”

Toen droeg dus de heer van Middachten zijne heerlijkheid op aan Graaf Reinoud I, van welken hij het weder in leen ontving. Het was de vrijwillige verwisseling van vrij eigen goed (*allodium*) in leengoed (*foedum*); het gewone middel van verdediging in dien tijd van onzekerheid, toen het recht van den sterkste gold.

Middachten is dus een allodiaal goed geweest.

Dat de heer van Middachten ook later wat beteekende, blijkt hieruit, dat Hendrik van Middachten, de zoon van Everhard, in 1340 beleend werd met het „Overste Wildfurster Ambt”, waardoor hem een soort erfelijk jachtrecht over de geheele Veluwe werd gegeven.

Dit Wildfurster Ambt gaf den heer van Middachten niet slechts het recht op de gansche Veluwe te jagen, maar ook het recht om alléén, met uitsluiting van ieder ander, te mogen bemachtigen het grof wild, dat binnen de grenzen der heerlijkheid Middachten verjaagd was en al het wild, dat op de geheele Veluwe „verlamd of kreupel” werd; ja, zelfs was de hertog verplicht om zoo dikwijls de heer van Middachten zulks verlangde, een stuk grof wild voor diens keuken te doen schieten.

Dat deze rechten bestendig door de opvolgende heeren van Middachten zijn uitgeoefend en dat de hertogen er zich ook later aan stoorden, blijkt uit de volgende anecdote:

Eens, in 1535, joeg hertog Karel op de Veluwe en vervolgde een hert tot Ellekom toe. Maar voor de oogen van den hertog doodt Anthonius van Middachten het, zet zijn voet op het dier en zegt: „Genadige heer, ik sta hier op mijn grondgebied”, en deze nam hiermee genoegen. De hertog van Gelre moest hier wijken voor den heer van Middachten!

We zagen dus in 1315 en 1340 twee opvolgende heeren van Middachten genoemd; we zien verder successievelijk de andere leden van dat geslacht genoemd in het Leenboek; in den vermaarden Bondsbrief der Edelen en steden van Gelre en Zutphen van 3 Mei 1418; in een merkwaardige oorkonde van 1436; in eene beschikking van Arent van Middachten en zijne vrouw Belia van

Wilp van 10 Mei 1494. Deze beschikking door Nijhoff in zijn geheel uitgegeven, vermeldt ons de gansche reeks afstammelingen van bovengenoemden Hendrik tot dezen heer Arnde van Middachten toe.

In het woelig tijdperk dat volgde (na 1500) ontmoeten wij telkens de heeren van Middachten als trouwe aanhangers van keizer en kerk. Toch hield hun burch stand, waar zooveel in den omtrek verwoest werd door de schendende hand der beeldstormers. Zoo was ook het Karthuizer Klooster „Monnikenhuisen” hun prooi geworden, waarvan zij geen steen op den ander lieten — het Karthuizer Klooster, waarin het gebeente van Arent van Middachten en de vrome Belia van Wilp rustte, waaraan de heeren van Middachten nog door vele andere banden verbonden waren.

Maar gril van het noodlot! Middachten werd slechts ontzien door den beeldstormer om later door keizerlijke troepen te worden vernield!

De lange rij van bezitters van Middachten uit het huis van dien naam wordt gesloten door Vrouwe Anna van Middachten, die wij in 1578 voor 't leengericht als „erve haeres broeders Thonijs” zien genoemd. Haar dood was het eind van dit roemzuchtig geslacht, haar dood zou ook mede de oorzaak zijn, dat Middachten zijn deel kreeg in de bezoeken van den Spaanschen krijg.

Want waren de Middachten's de oude leer getrouw gebleven, ook op Middachten zal nu de hervormde leer zijn intree doen en wel met het optreden van het geslacht Raesfelt in 1625, noodzader van Middachten's. Bij testament toch van 24 Juli 1623 verfelt en diens zuster Steven Anna van Raesfelt.

Het was juist toen ter tijde, dat de bekende graaf Hendrik van den Bergh, die zich pas later zou aansluiten bij zijn neef Prins Frederik Hendrik, zich begon te roeren. Onder anderen deed hij tijdens het beleg van den bosch in 1629, vereenigd met den keizerlijken veldheer Montecuculi, een inval over den IJssel in der Veluwenzoom.

Indien toen nog de vrome aanhangers van den keizer Middachten bezeten hadden, het zou naar alle waarschijnlijkheid gespaard zijn gebleven. Nu lag het op hun weg en het eerst aan de beurt om vernield te worden met Velp en Rozendaal.

Alzoo geschiedde den zosten Juli 1625. Het was het waardig slot van de reeks verwoestingen, welke de Spaansche krijg in deze landpalen aanrichtte.

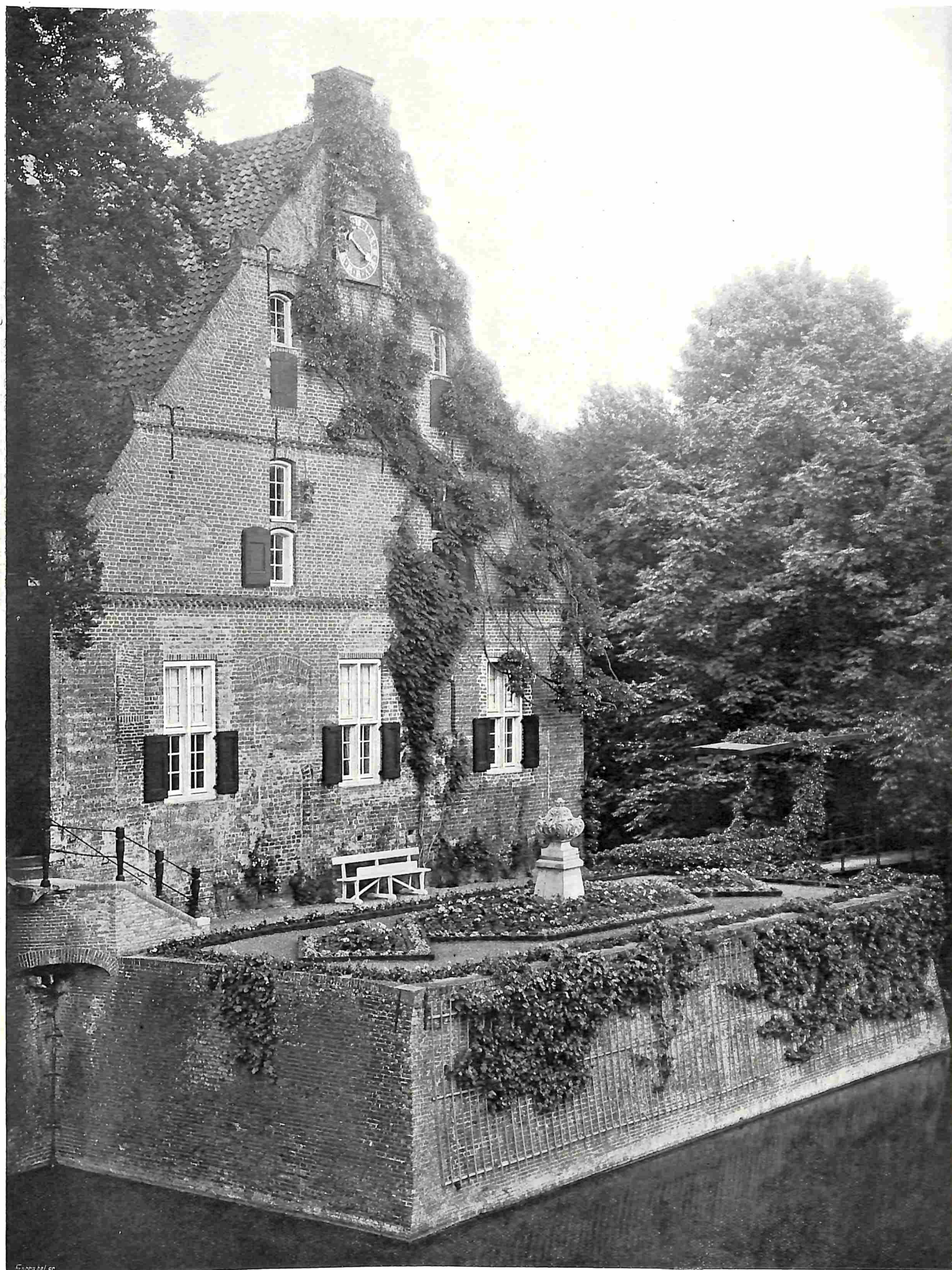

Foto Aug. F. W. Vegt.

MIDDACHTEN : GEVEL VAN DE RECHTSCHEN BIJGEBOUWEN VAN HET KASTEEL AF GEZIEN.

Foto Aug. F. W. Vogt.

MIDDACHTEN: DE GROENE ZAAL.

Wij zagen dus in 1625 het geslacht van Raesfelt optreden. Toen werden Reinier en Steven Anna, kinderen van Goosen van Raesfelt, die met Ursula van Middachten gehuwd was, met Middachten beleend.

Deze Reinier van Raesfelt vond nog gelegenheid het door de Spanjaarden verwoeste huis te herstellen, ja, geheel te vernieuwen en te vergrooten.

Dit kwam in 1643 tot stand. Zijn eenige zoon Willem stierf op tienjarigen leeftijd, vijf jaar na den dood zijns vaders.

Zoo komt het goed in handen van zijne zuster Ursula Philippota van Raesfelt, welke in 1666 trouwt met Godard van Reede, zoon van Godert Adriaan Baron van Reede en Margaretha Turdor. Dit huwelijk brengt dus Middachten in het geslacht der van Reede's, in wier handen het de volgende twee eeuwen zal berusten.

Deze Godard van Reede (1644—1703) is de ridderlijke krijgsman en bekende vriend van Prins Willem den Derde, Koning van Engeland. Heldhaftig stond hij deze terzijde in zijne worsteling tegen Lodewijk's staatkunde en wist in Ierland tal van roemrijke overwinningen te behalen. Willem de Derde beloonde zijne verdiensten met de titels van Graaf van Athlone en Baron van Aughrim.

Maar was het wonder, dat, toen de Fransche legers ook Gelderland bezochten, het bevel van den grooten Koning de kasteelen der Nederlandsche aanzienlijken zooveel mogelijk te verwoesten; was het wonder, dat dit bevel ten opzichte van Middachten, het buitenverblijf van den boezemvriend van Lodewijk's grootsten vijand, met meer vuur dan elders werd opgevolgd?

Zoo moest andermaal Middachten het ontgelden, ternauwernood hersteld als het was van de Spaansche vernielzucht.

Na den vrede van Rijswijk in 1687 zien wij Godard van Reede zich terugtrekken uit zijn roemrijken loopbaan, om nog iets belangrijks en verdienstelijks tot stand te brengen, n.l. den wederopbouw van zijn verwoest slot. De beste krachten der toenmalige bouwkunde zette hij daartoe aan het werk en de vermaarde Vennecool uit Amsterdam wist met behulp van onderscheidene Italiaansche, Fransche, Engelsche en Duitsche architecten op de oude grondslagen een hersteld waardig gebouw op te trekken.

Het product mede van hun kunstenaarsarbeid zien wij heden ten dage voor ons; het is het statige kasteel, dat nog ieders be-

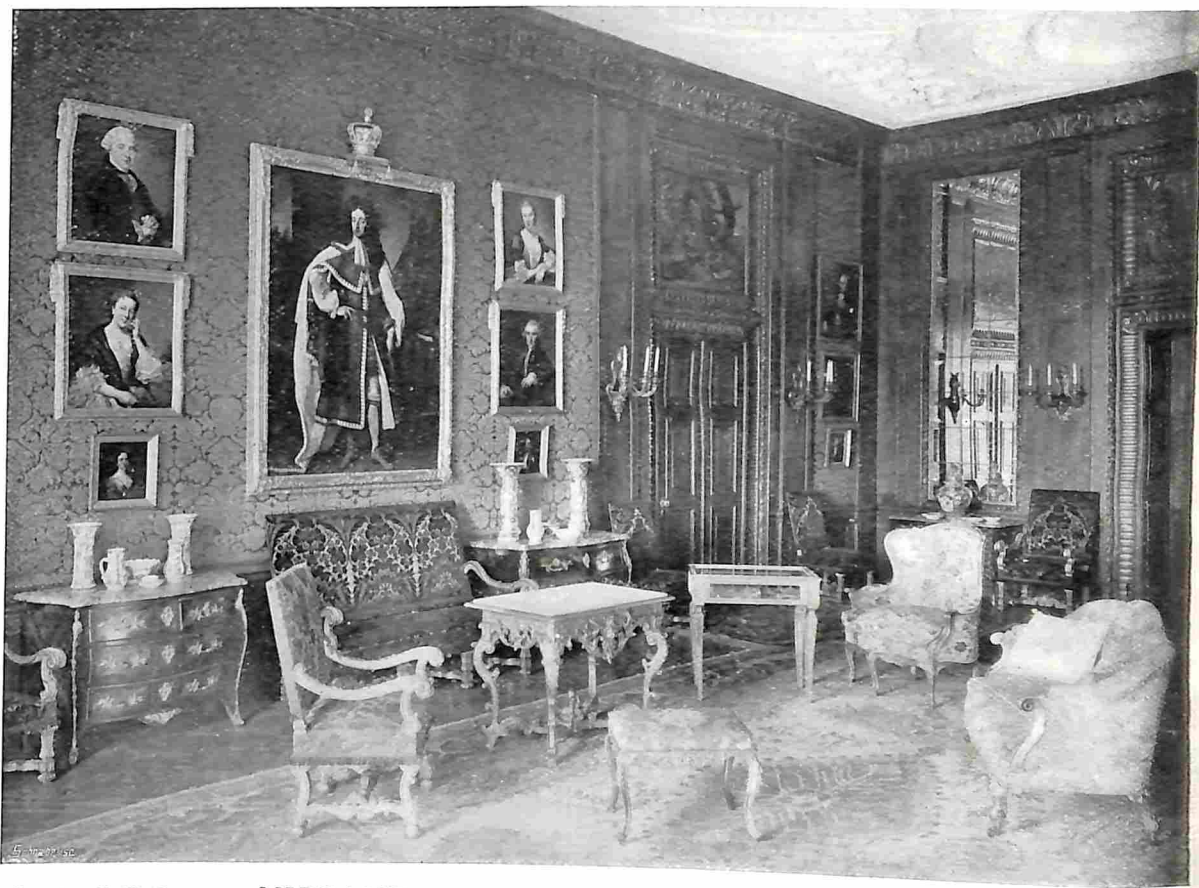

Foto Aug. F. W. Vogt.

MIDDACHTEN: DE GROOTE- OF ROODE ZAAL.

Foto Aug. F. W. Vogt.

MIDDACHTEN: DE BLAUWE ZAAL.

wondering wekt, zooals het daar oprijst midden uit het water.

Baron Reinier van Reede, ridder van de Malthazerorde, volgt in 1722 zijn vader, den eersten graaf van Athlone, op. Beleend worden dan de Graven Frederik Willem en Godard Adriaan; daarna Frederik Christiaan Reinier.

Gedurende diens leven (1743—1808) grijpt de groote revolutie plaats met zijne geweldige gevolgen. Maar Middachten had genoeg slagen te verduren gehad en bleef ongeschonden staan; slechts het recht van zijn heer werd veranderd door de algemeene afschaffing van feodale rechten. Het eens vrijwillig beleende wordt na vijf eeuwen weder vrij eigendom.

De laatste graaf van Athlone, Willem Gustaaf Frederik, zal de eerste bezitter zijn buiten leenplichtigheid. Deze sterft kinderloos.

Zijn zuster Jacoba Helena was in 1785 getrouwd met Jean Charles Graaf Bentinck, Generaal in Engelschen dienst. Hun zoon Willem Frederik Christiaan volgt zijn oom op als heer van Middachten en brengt daarmee het aloude goed in het beroemde geslacht der Bentinck's.

Na zijn dood, in 1855, treedt zijn jongere broeder graaf Carel Anton Ferdinand op. Hij was een der medgezellen van koning Willem den Eerste, toen deze in 1813 te Scheveningen landde; hij verdedigde het vaderland in den slag van Waterloo; hij versterkte — hoewel onbewust — de hechte vriendschapsbanden van het geslacht Bentinck met het huis van Oranje door zijn huwelijk, waardoor in de toekomst familiebanden zouden ontstaan.

Immers hij huwde in 1846 met Gravin Carolina Mechteld Emma Charlotta Christina Louisa van Waldeck en Pyrmont—Limpurg-Gaildorf, dochter van den regeerenden Graaf van Waldeck en nicht van onze tegenwoordige Koningin-Moeder.

De tweede zoon uit dit illustre huwelijk Graaf Willem Carel Philip Otto van Aldenburg Bentinck en Waldeck-Limpurg, in 1877 gehuwd met Maria Cornelia Baronesse van Heeckeren van Wassenauer, is de tegenwoordige eigenaar en bewoner van Middachten.

Tot zoover de geschiedenis ^{*} 1), nu ^{*} een enkele greep uit het vele schoone en gedenkwaardige, dat Middachten ons biedt.

Wanneer gij, de bocht van den oprit door, het voorplein betreedt, staat plotseling het indrukwekkend kasteel voor uwe oogen, zoo als het daar oprijst uit de breede diepe slotgracht. Grootsch door zijn eenvoud getuigt het van voornamen rijkdom en goeden smaak bij den stichter.

1) Een groot deel der geschiedkundige bijzonderheden putte ik uit den Gelderschen Volksalmanak van 1875.

Het verheft zich daar vrij en vierkant, het massieve gebouw, en niets belet het vrije gezicht er op, niets omgeeft het dan het heldere water.

De stijl heeft de klassieke richting van de gebouwen van Jacob van Campen (1598—1657.) Daarom ook is zeker de meening juist, dat het huis eigenlijk gebouwd zou zijn in 1643 en slechts verbouwd en hersteld in 1697. Maar deze restauratie is zeer ingrijpend geweest! Zoo zijn blijkbaar de vier vooruitspringende gedeelten van het huis door den eersten Graaf van Athlone bijgebouwd; want in het overige gedeelte zijn de muren veel dikker en in deze muren, welke nu voor een deel binnenmuren zijn, trof men eenigen tijd geleden bij het maken van een gang nog de oude schietgaten aan.

En het inwendige van het gebouw zou nog meer doen gelooven, dat uitsluitend de eerste Graaf van Athlone als stichter mag worden genoemd. Zoo het trappenhuis, waar oorspronkelijk een binnenplaats moet geweest zijn, de plafonds, de opschriften, de wapens.

Ik zeide reeds, dat als ontwerper van deze uitgebreide restauratie Vennecool bekend is, die met behulp van tal van Hollandsche en vreemde werklieden dezen herbouw meesterlijk volbracht.

Dadelijk valt het oog op de trotsche steenen brug, die het voorplein met het huis verbindt. Denkend aan het doel van een slotgracht zou men oppervlakkig hier een ophaalbrug verwachten; inderdaad was dit na 1643 niet meer noodig; bovendien schijnt deze vaste steenen brug vroeger afgesloten te zijn geweest door een zware poort en was kort geleden de eerste brug over den buitengracht, toegang gevende tot het voorplein, nog ophaalbrug.

De brug is voorzien van de wapens van de adellijke geslachten, die Middachten in den loop der eeuwen bezeten hebben. Boven den ingang bevinden zich de wapenschilden der van Reede's en van Raesfelt's met het ridderlijke onderschrift:

MALO MORI QUAM FOEDARI

— ik wil liever den dood dan de schande.

Maar gaan wij even terug naar het slotplein. Naar den trant der oude riddersverblijven is dit voorplein aan de beide zijanten omgeven door stallen en andere bijgebouwen, de z.g.n. „bouwhuizen”. Een gedeelte hiervan is wel het oudste, dat Middachten oplevert. Want in den gevel van den rechtervleugel zien wij een merkwaardige steen met het wapen van Middachten en van Vischbeek.

In een kring om dat wapen heen staat geschreven:

ANO. DNI 1572 IS DIT HUYS GHEBOUT WANT ELCK HUYS WORT VAN IEMANT GETIMMERT MAER DIET ALLE GHESCHAPEN HEFT DAT IS GODT.

Foto Aug. F. W. Vogt.

MIDDACHTEN: DE BLAUWE ZAAL.

Iets is dus nog blijven bestaan uit den tijd van het geslacht van Middachten, Spaansche en Fransche vernielzucht ten spijt. We gaan de brug over, het huis binnen. Tegenover den ingang de ruime vestibule door loopt de tweearmige eikenhouten trap naar boven in een koepel, die heel uit de hoogte het gansche huis

verlicht. Welk een kunstwerk is dit! De vorm van deze dubbele trap, de kunstig gesneden leuning, de verscheidenheid der motieven, het schitterend plafond boven in den lichtenden koepel — dit alles, ik kan het u slechts opnoemen, niet beschrijven. Het is het schoonste en merkwaardigste, dat Middachten oplevert.

Ons treft daar het beeld van den vogel Phenix als zinnebeeld van den wederopbouw van het slot; want gelijk Phenix daar verjongd uit zijn asch verrijst, verheft zich een nieuw gebouw op de grondvesten van het oude verwoeste kasteel.

Vele allegorische voorstellingen van oorlog en overwinning zien wij er nog.

Deze monumentale koepel verkondigt den roem van zijn stichter, alles spreekt van hem. We lezen het opschrift:

GODART
BARON VAN REEDE
GROAF VAN ATHLONE
VELDMAARSCHALK
1637.

We lezen de namen: Aughrim, Ballimore, Galway, Limerick, Athlone; alle plaatsen waar Godard van Reede zijn grootsten roem behaalde.

De wanden van het hoge koepelgebouw zijn verder getooid met de beeldnissen van heeren en vrouwen van Middachten. Wij zien daar de portretten van Goossen van Raesfelt, en Ursula van Middachten; van Reinier van Raesfelt en Margaretha van Leeftael; van Godard van Reede en Ursula Philippota van Raesfelt.

De beide opgangen van de trap komen samen om in enkele treden uit te loopen op de cirkelvormige galerij waar alle bovenvertrekken op uit komen.

De bescheidenheid verbiedt hier verder te gaan; dus dalen wij de trap weer af om de benedenvertrekken te gaan bezichtigen.

Maar denkt niet, dat ik u een volledige opsomming en beschrijving zal geven van alle meubelen en zaken, die hier den bezoeker opvallen en den kenner in bewondering stil doen staan. Ik zou te kort schieten in 't geven van een volledige opsomming, niet wetende waar te beginnen en waar te eindigen; ik zou vooral ook te kort schieten in het geven van het juiste beeld en de juiste omschrijving van wat ik wel voor mij zag en in mij opnam, maar mijn pen u niet zoo kan uitbeelden, dat gij het ook in de verte kunt bewonderen. Zonder zuik eene beschrijving toch wordt het een dorre, niet te lezen opsomming van zaken, wél op haar plaats in een akte van boedelbeschrijving, maar niét bij de beschrijving van een kasteel in een geïllustreerd weekblad!

Voor één categorie zaken geldt dit niet; ik bedoel de familieportretten.

De familieportretten, die in 't algemeen er zijn om den ouderdom en voornaamheid van geslachten te bewijzen, hebben voor het huis, welks wanden zij versieren, hun eigenaardige beteekenis; zij zijn daaraan verbonden door nog andere hechtere koorden, dan die waaraan zij hangen.

Dus is bij de beschrijving van Middachten eene opsomming van de aanwezige familieportretten zeer zeker op haar plaats en moet de groote welwillendheid van Graaf Bentinck, die daarvoor de noodige gegevens verschaft, op prijs gesteld worden.

Ik bepaal mij er dus toe, behalve enkele bijzonderheden, die mij vermeldenswaardig voorkomen, de voornaamste schilderijen uit deze zeer uitgebreide collectie, zooals ik er nog geen zag in een particulier huis, op te noemen.

We beginnen rechts van den ingang. Het is de eetzaal. Een immense oude schouw bewonderen wij hier in 't bijzonder.

In deze eetzaal zijn aanwezig de portretten van de kleindochter van Frederik Hendrik, Johanna Charlotte Markgravin van Brandenburg-Schwedt, geb. Prinses van Anhalt-

Foto Aug. F. W. Vogt.

MIDDACHTEN: DE ZITKAMER VAN GRAAF BENTINCK.

Dessau; van Prins Eugenius van Savoyen; van Godard eerste Graaf van Athlone; van Godard Adriaan Baron van Reede van Amerongen, den vader van bovengenoemden Godard; van Rijnoud Baron van Reede, de zoon van den eersten Graaf van Athlone (deze ontving twee bezoeken op Middachten van Koning Frederik Willem I van Pruisen en den Grooten Frederik als Kroonprins en ontving bij een dezer gelegenheden den Zwartten Adelaar); eindelijk een schilderij van het bekende hert met het „62ender Geweih”, waarvan het bezit door Saksen en Pruisen werd betwist.

We gaan van de eetzaal naar de „groene zaal” — alle kamers van de benedenétage loopen in één — en bemerken tegelijkertijd hoe dik de muren, en nog wel de binnenmuren hier zijn. Immers bij het passeeren van den met zwaar eikenhout betimmerden doorgang doet een druk op een knopje het eikenhouten beschot openspringen en een tweepersoonslift vertoont zich aan den verbaasden bezoeker: een bewijs voor de enorme dikte der muren, een bewijs ook voor den goeden smaak van de huidige bewoners, die angstvallig verbergen alles wat uit den algemeenen ouden toon zou vallen, maar daarom nog niet versmaden de geriefelijkheden van den modernen vooruitgang. Dit houten beschot is als het andere er tegenover; slechts een klein knopje verraadt het.

We komen dus in de groene zaal, vol mooie dingen en zien daar de portretten van de volgende personen:

Frederik IV Koning van Denemarken; Frederik Hendrik Prins van Oranje; Amalia van Solms, Prinses van Oranje; de Grootte Keurvorst; Keurvorstin Dorothea van Brandenburg, geb. Prinses van Holstein; Philips II, Koning van Spanje; Generaal Prins van Anhalt, „der Alte Dessauer” van Frederik den Grooten; Frederik Markgraaf van Brandenburg Bayreuth, zwager van Frederik den Grooten; Wilhelmina Koningin der Nederlanden, geb. Prinses van Pruissen; Prinses Albert van Pruissen, geb. Prinses Marianne der Nederlanden; Lady Mary Bentinck, gravin van Essex, geschilderd door Netscher; Lady Francis Wilhelmina Bentinck, Lady Byron door Netscher en eindelijk Lady Isabella Bentinck, Hertogin van Kingston, door denzelfde.

We komen in de groote zaal en zien daar:

Koning Willem III en den Graaf van Portland, beiden geschilderd door Kneller. Verder Wilhelmina Prinses van Oranje door Fischheim; Jacqueline Helana Gravin Bentinck, geb. Gravin van Reede, door Northcote; Graaf Carel Bentinck en Graaf Hendrik Bentinck als Engelsche officieren door Cruikshank; Charles Bentinck, heer van Nienhuys door Zuffony. Lady Barbara Bentinck; Lady Isabella de Reede-Ginkell; Lady Sophia Bentinck, hertogin van Kent; Lady Harriet Bentinck, Gravin van Claubrasil, Graaf Hendrik Willem Bentinck, Gouverneur van Berbice (Demarara); Anna van Bloemendaal, Baronesse Bentinck van Diepenheim, van wie alle bestaande Bentincks afstammen; Willem Frederik Christiaan Graaf Bentinck, heer van Varel, Kniphausen enz.; Anton Graaf Bentinck, heer van Varel en Kniphausen; Maria Catherina Gravin Bentinck, geb. Baronesse van Tuyll van Serooskerken; Frederik Christiaan Rijnhard Graaf van Athlone; Anna Elisabeth Gravin van Athlone, geb. Baronesse van Tuyll van Serooskerken; Hans Willem Bentinck, Graaf van Portland; Jane Martha Temple, Gravin van Portland.

Dan treft ons nog een schilderij, voorstellende een wilde zwijnenjacht te paard, naar het schijnt van Koning Frederik Willem I van Pruisen, boven de deur.

In de „Blauwe Zaal”, waarin we nu komen, zien wij: Een schilderij voorstellende Oud-Middachten, van den schilder Bunnik; het portret van den Stadhouder-Koning Willem III als jonge man; Lady Christina de Reede-Ginkell door Corway; Graaf Hendrik Willem Bentinck, een doek van J. van Zijl, leerling van Anthonie van Dijck; een schilderstuk van Pieter Codde; Mechtild Gravin Bentinck, geboren Gravin van Waldeck en Pymont, geschilderd door Lord Leighton; de kinderen van deze, eveneens door Leighton; een doek van M. Simon; Gravin van Bedford door Sir Peter Lely; Graaf en Gravin van Athlone, geboren Gravin van Nassau-Zuylenstein; Graaf en Gravin

Foto Aug. F. W. Vogt.

MIDDACHTEN: SCHOORSTEENMANTEL IN DE EETZAAL.

Bentinck van Varel, geb. Baronesse van Tuyll van Serooskerken; Graaf en Gravin Jan Carel Bentinck, geb. Gravin van Reede; C. A. C. Graaf Bentinck van Middachten.

De deftige meubelen in deze drie ruime vertrekken zijn in overeenstemming met de grootte der kamers en de eiken boiserie verhoogt zeer de gezelligheid. Door de ramen met de kleine ouderwetsche ruitjes heeft men een wijdsch uitzicht over de breede gracht en over den grooten mooien tuin achter het huis, op de lage landen, waar de IJssel door stroomt, slechts door een enkelen zwaren eik geaccentueerd.

Door deze kamers komen wij ook in eigenaardige kleine kabi-

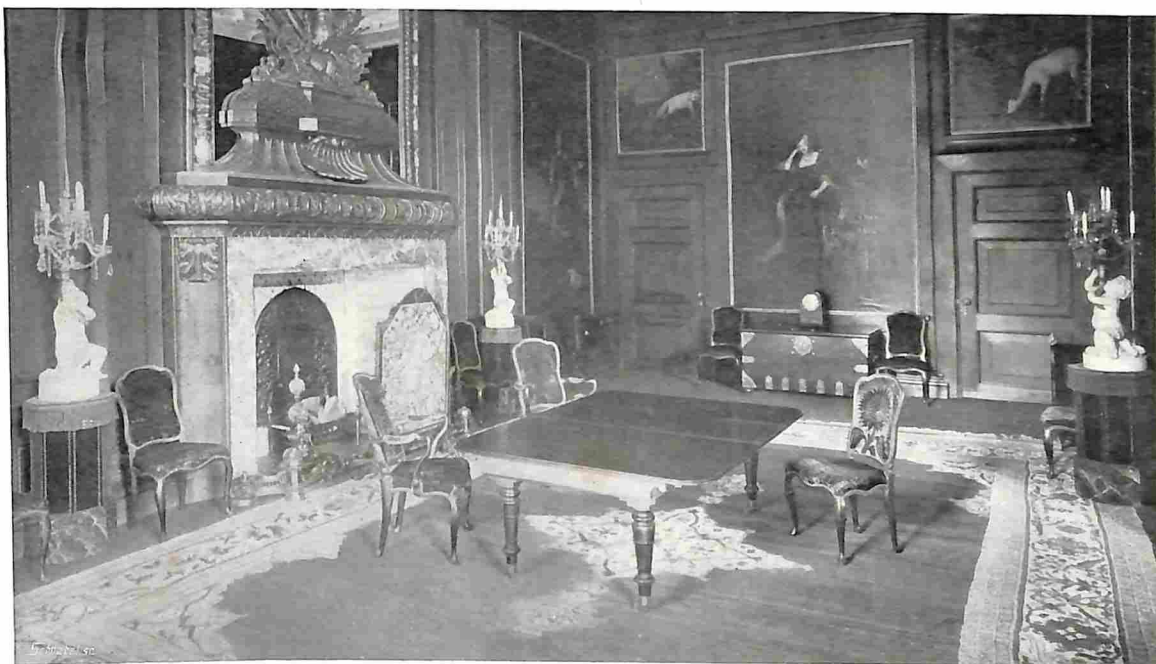

Foto Aug. F. W. Vogt.

MIDDACHTEN: DE EETZAAL.

PORTRET DER MARKGRAVIN CHARLOTTE VAN BRANDENBURG—SCHWEDT.

Foto Aug. F. W. Vogt. MIDDACHTEN: VOORHUIS OF VESTIBULE.

PORTRET VAN KONINGIN CHARLOTTE AMÉLIE VAN DENEMARKEN,
PRINSES VAN HESSEN—CASSEL, GEMALIN VAN KONING CHRISTIAAN V.

netjes, die lager van verdieping zijn dan de groote vertrekken, waar zij bij behooren. Zoo ook in de bibliotheek met haar merkwaardige verzameling oude boeken. Hoewel deze diepe kamer slechts door een betrekkelijk klein venster licht ontvangt, is er geen hoek waar men niet gemakkelijk zal kunnen lezen. Door eene bijzondere constructie van het plafond heeft de architect hier iets, voor den leek althans, onverklaarbaars tot stand gebracht.

Een prachtige schoorsteen treft ons in het volgende groote vertrek, de zit- en werkkamer van den heer des huizes. Deze kamer loopt weer uit in de vestibule, recht tegenover de deur van de eetzaal.

In dit vertrek merken wij de volgende schilderijen op: Een groot portret, wellicht voorstellende Karel V; Koning Frederik Willem I van Pruissen; Godard van Reede, eerste Graaf van Athlone; twee portretten van Koninginnen van Denemarken; het mooie zeer gelijkend portret van de tegenwoordige châteline M. C. Gravin Bentinck, geboren Baronesse van Heeckeren van Wassenaer, geschilderd door L. Horovitz te Weenen; eindelijk een portret van Mademoiselle de la Vallière.

Van deze kamer komen we weer in de vestibule, waar wij nog kunnen bewonderen de groote portretten van Koning Christiaan van Denemarken en van diens gemalin Koningin Charlotte Amélie, Prinses van Hessen Cassel, benevens een portret van den grooten Keurvorst.

Zoo hebben wij onze wandeling door het huis volbracht en hebben door het bezien van al die portretten de voornaamheid en hoge relaties van Middachten's heeren leeren kennen.

Nog dient bij één dezer schilderijen iets opgemerkt. Een klein schilderij stelt voor Frederik Willem, den vader van Frederik den Groote, terwijl hij de wapenroefening zijner grenadiers gadeslaat. 't Merkwaardige van dit doek is, dat het door hem zelf schijnt vervaardigd te zijn, toen hij, als gast van Rijnoud van Reede, den gevolmachtigden gezant der Staten te Berlijn, in 1738 eenigen tijd

op Middachten vertoefde. Ook behoort nog Menno van Coehoorn, de groote vestingbouwkundige, onder hen wier statige posturen de wanden van Middachten sieren.

Alvorens afscheid te nemen van dit interieur, dat in zijne meubelen, zijn doorlopende eiken boiseries, zijne prachtige plafonds, kortom in de geheele inrichting zijner kamers en ook in zijn ruime indeeling één harmonisch geheel vormt, moet ons een woord van waardeering van het hart voor de piëteit der opvolgende bewoners, die wisten te bewaren het artistiek cachet van den tijd, uit welken Middachten stamt.

Waar de bijgebouwen, de z.g.n. bouwhuizen, den slotgracht bereiken, dus aan twee kanten, rechts en links van den grooten brug, voeren twee eigenaardige oude steenen trappen en dan een paar schilderachtig begroeide bruggen over de gracht, naar de tuinen die aan de zijkan-ten en den achterkant het huis omgeven.

En hier is tusschen huis en omgeving weer op zeer gelukkige wijze die overeenstemming getroffen, waardoor alles op Middachten zoo volkomen bij elkaar schijnt te behooren.

Want passen de tuinen direct om den slotgracht in hun rechtlijnigen aanleg volkomen in den symetrischen stijl van het huis, een overgang tot het verdere landschap is ook gevonden in tuinen, die minder streng in stijl zich aan de vrije lijnen van dat landschap aansluiten. Het is daarom zeer moeilijk te zeggen in welken stijl het park van Middachten aangelegd is.

De tuinen van Middachten zijn als de tuinen bij de groote kasteelen in Engeland; n.l. aangelegd in den Franschen stijl van Le Nôtre, maar deze geheel omgewerkt en aangepast zoowel aan de lijnen van het gebouw zelf, dat alles moet domineeren, als aan de natuurlijke gesteldheid van het terrein daaromheen.

Door zulk een vlakken aanleg dicht bij het huis krijgt men ook die vergezichten van uit het huis op bosschen en waterpartijen, waardoor deze grooter en indrukwekkender worden en omgekeerd vertoont zich zóó het huis veel fierder en grootscher aan onzen blik, dan wanneer het onmiddellijk begrensd wordt door dicht houtgewas en het als 't ware in gedrang komt van het 't omstuwend geboomte.

Natuurlijk gaat dit alleen op voor huizen, die ruimte moeten hebben, omdat ze zelf ruim zijn en niet voor villa's of chalets.

Het is mijns inziens een fout van vele onzer kasteelen dat ze geheel of gedeeltelijk verscholen liggen achter dicht gebladerte, alsof een monumentaal gebouw slechts door een sluier gezien mag worden.

Voor Middachten heeft de bekende tuinarchitect Hugo Poortman nog niet zoo heel lang geleden dien stijl van Le Nôtre passend gemaakt voor huis en omgeving. Zijn kranig werk is eenig mooi gelukt.

Dus omljsten tuinen van streng symetrischen aanleg, gelegen vlak om den slotgracht, het huis ten Oosten en ten Westen. Op deze „parterres" volgen de eigenlijke bloemtuinen; 't rosarium; oranjeën; ook de traditioneele doolhof is aanwezig. Ten Zuiden van het kasteel bevindt zich het „parterre de broderie", omgeven door een vierkant pad, beplant met duizenden van die kleine palmpjes, die eens in 't jaar worden geschoren en in vele krullen figuren op het zachte gazon stikken.

Over dezen tuin, ik zeide het reeds, heeft men een schitterend panorama van uit het huis; in dezen tuin staande verheft zich het kasteel in zijn volle breedte voor u en hebt ge een schilderachtig gezicht op de oude zijgevels der bouwhuizen; ge ziet op dikke touffes waterlelies in de slotgracht en wendt ge u om, ge ziet voor u tusschen boomgroepen door in 't verre verschiet op den IJssel en aan uw rechter- en linkerhand verheft zich op eenigen afstand majestueus zwaar geboomte.

Het zoo schoon aangelegde park van Middachten is ook prachtig onderhouden en vele bloemen verlevendigen de mooie gazons.

Ik eindig deze vluchtige beschrijving van het park om u nog enkele bijzonderheden over het landgoed mede te deelen.

Ik zeide reeds, dat het landgoed Middachten zich uitstrekt aan beide zijden van den grooten weg — de Middachter Allée — en wel van de Steeg tot Ellekom. Daar begint al gauw „het Huis te Dieren", eene bezitting van Baron van Heeckeren van Wassenaer.

doende een basis te vormen, waarop de as kon draaien — d. w. z. overeenkomen met het vlak waarop de tol draait.

Toen nu de wagen een bocht nam, begon de middelpunt-vliedende kracht hem naar buiten van zijn baan te werpen. Terwijl dit geschiedde, begon de wagen over te hellen, en de kant van den wagen aan den binnenkant van den bocht rees. Dit bracht het kleine uitsteeksel aan den romp van den wagen naar boven, totdat het 't uiteinde van den horizontalen as van het balanceer-rad raakte. Onmiddellijk begon — precies zooals een tol dit zou doen — het balanceer-rad aan het einde van den as overeind te komen, op het vlak van het uitsteeksel. Om dit te kunnen doen, moet het overhellen naar den binnenkant van den bocht en natuurlijk alle kracht inspannen om den wagen mede te doen rijden. Met andere woorden, zoodra de wagen den bocht begon te maken, deed het balanceer-rad hem naar binnen, in plaats van naar buiten hellen.

Deze vinding overwon de welbekende wet der middelpunt-vliedende kracht, die spoortreinen bij bochten uit het spoor tracht te werken. Maar er was nog een grooter probleem op te lossen. Het was niet enkel middelpunt-vliedende kracht, die trachtte Brennan's wagen bij een bocht uit het spoor te werpen: ook zijn balanceer-rad zelf werkte hiertoe mee — juist het voorwerp, dat den wagen in evenwicht hield op een recht spoor.

Als ge een gyroscope neemt, een der assen bevestigd en hem op armslengte doet ronddraaien, gebeurt er steeds één ding. Het gyrocoop-rad gaat draaien in het vlak van den grooteren cirkel, die door uw arm beschreven wordt. Dit is een tweede vaste wet van rondwentelende lichamen; wel het meest bekende voorbeeld der illustratie dezer wet, is de wenteling der aarde om de zon. Toen nu Brennan's wagen aan een draai kwam, werd zijn rondwentelend balanceer-rad inderdaad aangegrepen door een grootere kracht en draaide in een grooteren cirkel. Het rad kon slechts één ding doen, n.l. rondwentelen in het vlak van den grooteren cirkel, d. w. z. terwijl het balanceer-rad van den wagen ronddraaide in een rechtstandig vlak op den rechten baan, trachtte het, toen het den draai nam, uit alle macht over te gaan in een horizontaal vlak — met andere woorden, den wagen op zijn kant te werpen.

DE DUBBELE BALANCEER-RADEREN ALS EIND-OPLOSSING.

Na maanden denkens schoot de oplossing van deze moeilijkheid plotseling als een bliksemstraal door Brennan's brein. Hij wendde aan deze wet van een ronddraaiend lichaam, om zich zelf op te heffen. Om dit te begrijpen, moet ge de geheele wet begrijpen. Een rondwentelend lichaam, dat gedwongen wordt in een grooteren cirkel te draaien, moet niet alleen in hetzelfde vlak als dezen grooteren cirkel wentelen — het moet steeds zelf in dezelfde richting draaien, als het in dien grooteren slinger geslingerd wordt. Dat wil zeggen, als het in den grooteren cirkel van rechts naar links geslingerd wordt, moet het zelf ook van rechts naar links wentelen — en nooit van links naar rechts. Om in dezen nieuwen wentelingsbaan te geraken, neemt het rad den kortst mogelijken weg.

Bijvoorbeeld, als het balanceer-rad van Brennan's wagen vooruit wentelde evenals een gewoon wagenrad, in de richting waarin de wagen loopt, langs een rechte baan, en de wagen maakte een

rechtschen bocht, dan zou het balanceer-rad overgaan naar links, omdat het op deze wijze zou komen te wentelen in dezelfde richting als waarin het slingerde in den grooten cirkel, waarvan de bocht een deel vormde. Doch zoo dit balanceer-rad wentelde in tegenovergestelde richting — dus achteruit — zoolang als de wagen op het rechte spoor liep, dan zou het op dezen bocht naar rechts over gaan hellen. Met andere woorden, twee raderen die in hetzelfde vlak draaien doch in tegenovergestelde richtingen, slaan ook in volkomen tegengestelde richtingen over, wanneer ze ge dwongen worden te wentelen in het vlak van een grooteren cirkel.

Brennan paste deze wet onmiddellijk toe. In plaats van één balanceer-rad, plaatste hij er twee in zijn wagen — die beiden in tegengestelde richting draaiden, doch beiden natuurlijk langs het vlak van de baan.

De neiging van het eene wiel om over te slaan bij een bocht, woog precies op tegen die van het andere rad, om in tegengestelde richting over te slaan.

Brennan's wagen was nu in staat zich voort te bewegen, of stil te staan op een enkel rail onder alle omstandigheden. De beide balanceer-raderen hielden hem recht op een rechte baan; op de bochten neutraliseerde elk hunner de zijwaartsche trekking van het andere, doch op bochten werkte het eerste devies nog op het balanceer-rad, dat zich aan den binnenkant der bocht bevond, en dit rad vertoonde dan ook de neiging om den wagen binnenwaarts te trekken.

Foto Aug F. W. Vogt.

MIDDACHTEN: VAZEN VOOR AAN DE BRUG.

Foto Aug. F. W. Vogt.

MIDDACHTEN : TUINHEK.

HET WEERSTAND-BIEDEN AAN EEN PLOTSSELING GEWICHT.

Het deed meer dan dit; het was zoo ingericht, dat als er gewicht ongelijkmatig over den wagen verplaatst werd, de kracht van den gyroscope dit gewicht onmiddellijk het hoofd bood. Een gewicht aan de eene zijde van den wagen drukt die zijde neer. Hierdoor gaat die andere kant naar boven en het uitsteeksel raakt het uiteinde van den balanceerrad-as. En ook hier werkt de wrijving op het uiteinde van dezen as, als de wrijving op den punt van den overhellenden tol. Het balanceer-rad rijst en leunt weg van den kant waarop het gewicht geplaatst is. De gyroscope wordt

een automatische balanceer-machine, voortdurend op haar hoede, en vlugger dan een menschenbrein.

Eindelijk, na twaalf jaren van tasten en wachten en strijd, was dan de gyro-wagen op zijn enkelrail geboren.

Gedurende de laatste maanden heeft Mr. Brennan zijn model gyro-wagen bij verschillende gelegenheden vertoond, behalve nog zijn proef-vertooning voor het Koninklijk Genootschap op den avond van den 8sten Mei 1907; en proeven op groote schaal zijn vertoond op het landgoed van den uitvinder, dichtbij Chatham, waar hij over zijn uitgestrekte goederen een enkel-rail gelegd heeft met scherpe bochten en bruggen. Een verkleinde reproductie van de gewone en zelfs van enkele buitengewone voorwaarden van het spoorweg-verkeer.

EEN AFBEELDING VAN DEN MODELWAGEN.

Vóór ik een typische roef beschrijf, moet ik nog zeggen, dat de model gyro-wagen ongeveer vijf voet lang is en anderhalven voet breed. Aan de beide uiteinden is hij puntig als een torpedo en hij rust van voren en van achteren op een lorrie, welker wielen achter elkaar geplaatst zijn en een gleuf hebben, zoodat zij over een enkel spoor van gaspijp of staaldraad loopen. Het prachtige model is vervaardigd van aluminium met koperen monteer- en weegt 175 pond zonder bevrachting. In het voorgedeelte bevinden zich de balanceer-raderen in een net waarnemings-hokje, voorzien van glazen ruitjes en mahoniehouten wanden; achterin zijn batterijen om den wagen voort te drijven en de wielen te doen rondwentelen. De overige ruimte wordt aangewend voor de bevrachting, die bestaat uit ijzer-ballast of ook wel uit een heuschen passagier.

EEN DEMONSTRATIE OP HET GRASPERK VAN DEN UITVINDER.

En nu wat de proef er mede zelve betreft. Een klein gezelschap wacht op het gazon van Mr. Brennan's huis — spoorweg-ambtenaren uit Zuid-Afrika, financiers

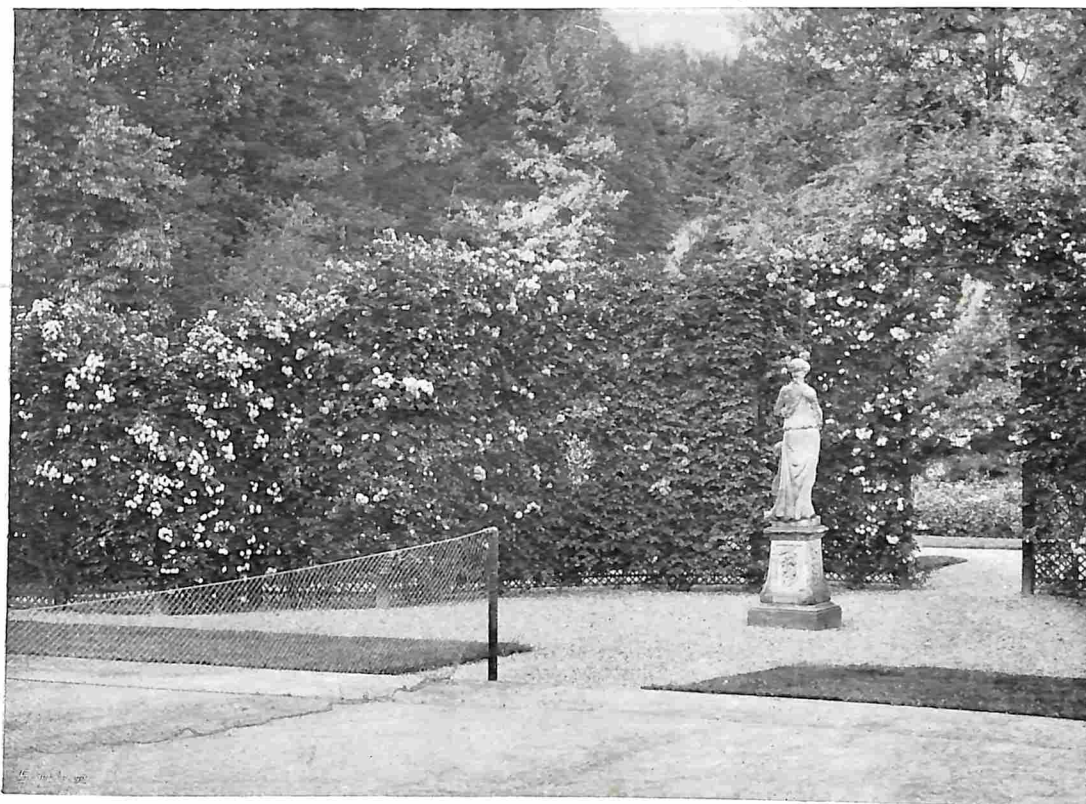

Foto Aug. F. W. Vogt.

MIDDACHTEN : TENNISPLAATS.

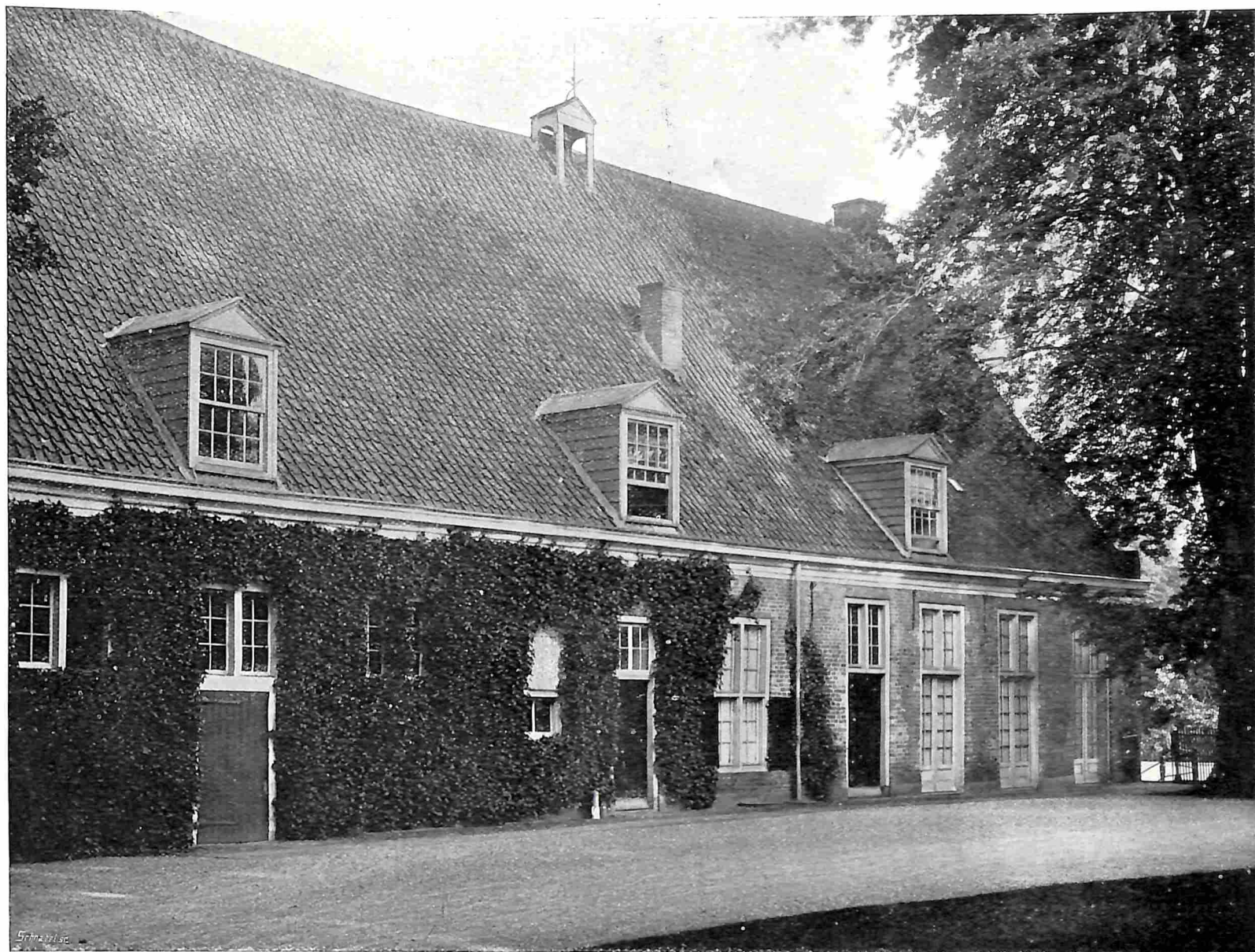

Foto Aug. F. W. Vogt.

MIDDACHTEN: „EEN DER BOUWHUIZEN”.

uit Londen en nog anderen. In 't breede is de uitvinding ons reeds uitgelegd en nu zullen wij haar eindelijk zelf zien.

„Laat gaan!” zegt de uitvinder tot een zijner helpers, en dadelijk komt een vreemd klein voorwerp van tusschen de boomen snel op ons aanglijden. Het maakt geen gerucht, vertoont rook noch stoom, en hotst of slingert niet; het komt eenvoudig recht zijn kleine baan op het gras af, heel gladjes en schitterend in het zonnelicht. Het is de gyro-wagen op zijn enkel-rail! Als hij naderbij komt, hooren wij het zachte gonzen van zijn verborgen gyroscopen (in het grootere model zullen deze geheel geruischloos werken) en dadelijk treft ons de merkwaardige breedte van den wagen, vergeleken bij zijn lengte. Het geheel doet denken aan een nette kleine ferry, en lijkt in geen enkel opzicht op welke bestaande vorm van spoorwagen ook. Nu maakt het spoor een scherpe bocht naar rechts; de wagen neemt de bocht met het grootste gemak en helt lichtelijk over naar de bocht. Nu wendt het spoor weder en de wagen glijdt weg achter de boschjes. Als hij er aan den anderen kant uitkomt, gaat hij onverschrokken af op een mono-rail hangbrug gevormd door een staaldraad, dat gespannen is over een vallei, die zich uitstrekt tusschen twee kleine heuvels. Het wagentje heeft plus minus zeventig voet staaldraad voor zich om op te koorddansen. Doch zonder aarzelen loopt het er grif over heen van den eenen kant naar den anderen en dan, als de helper het omzet, weder recht terug, naar het midden van den draad, waar de motor stilgezet wordt en daar staat het, volmaakt stil, terwijl de gyroscopen het ophouden.

Nu vat Mr. Brennan het draad en slingert het heen en weer met den wagen er op. En bij elke verandering van stand richt hij zich van zelf weder op. De uitvinder geeft den wagen met zijn open hand een harden slag op den gepolijsten kant. En de wagen blijft volkomen in evenwicht staan; hij beeft noch slingert. „Deze slag stelt de grootste kracht die de wind maar ontwikkelen kan, voor”,

vertelt Mr. Brennan ons. „Er is geen orkaan, hoe krachtig ook, in staat een van mijn treinen van een dergelijk spoor te waaïen”.

Vervolgens licht hij een der gewichten van den wagen en verzoekt ons te letten op wat er geschiedt.

„Deze gewichten zijn allen tot op een haar gemeten en dit — werkelijk ongeveer veertien pond — vertegenwoordigt een gewicht van drie ton op een wagen van de normale afmetingen; ik wil zeggen, dat het dezelfde uitwerking op dezen wagen heeft, die drie ton zouden hebben op een groote. Kijk nu eens!”

Terwijl hij dit zeide, liet hij het gewicht vallen juist op den

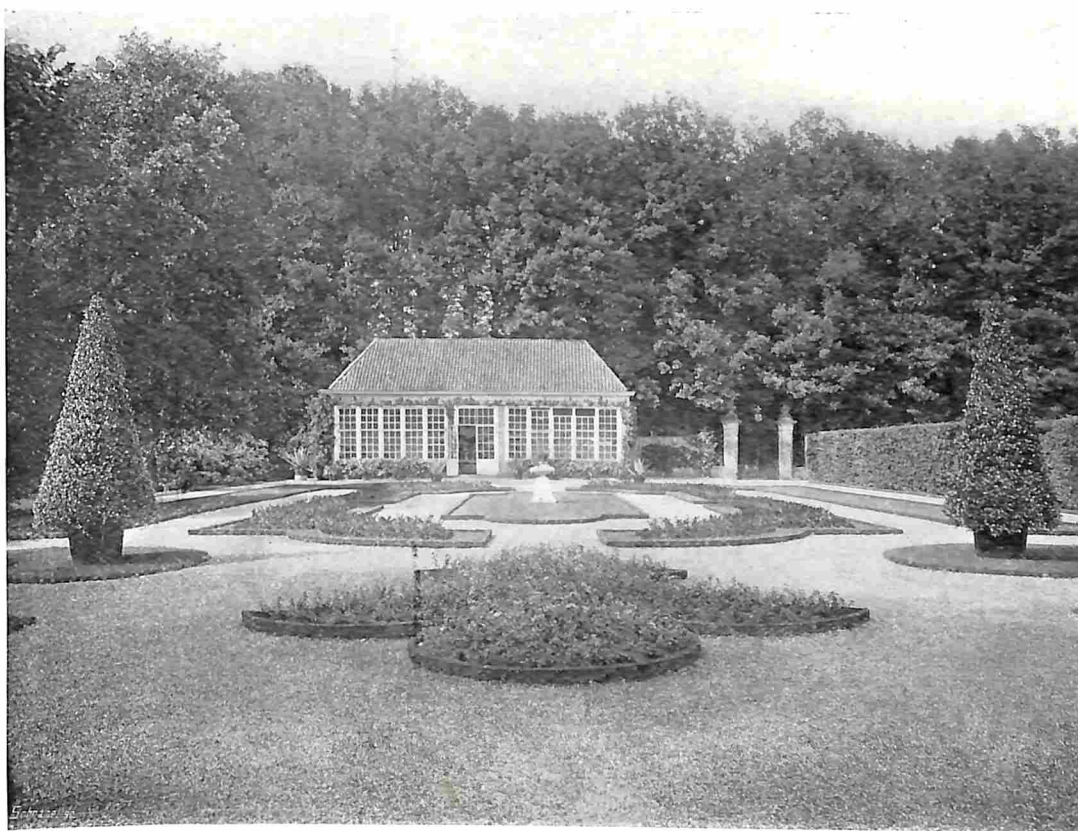

Foto Aug. F. W. Vogt.

MIDDACHTEN: GEZICHT OP DE ORANJERIE.

Foto A tg. F. W. V gt.

MIDDACHTEN : HET ROSARIUM MET ZONNEWIJZER.

rand van het modelletje, en de wagen rees aan dien kant lichtelijk onder de plotselinge last.

„Dat”, ging hij voort, „had precies hetzelfde effect alsof veertig of vijftig passagiers plotseling van het midden van een grooten mono-railwagen gesprongen waren naar den uitersten rand. Zooals ge zaagt, rees de wagen om den schok op te vangen, en dit is juist wat hij steeds zal doen — natuurlijk vooropgesteld een goede bevrachting en betrouwbare constructie.

Om ons verder te doordringen van de vastheid en het volkomen veilige van zijn wagentje, liet de heer Brennan het terugloopen naar den vasten grond, en nadat hij er zijn dochttertje had ingezet, liet hij het 't staal draad heen en terug afloopen en bracht het eindelijk tot stilstand in het midden op een hoogte van zes of zeven voet. Daar zat het meisje kalm, alsof het iets doodgewoons was voor jonge dames om de frissche lucht te genieten, in evenwicht op een staal draad!

Nadat de helpers den wagen geplaatst hadden op een lang stuk gaspijp, dat los op den grond lag, en zoo vol scherpe bochten en kinken dat het belachelijk leek te verwachten dat raderen daarover zouden kunnen loopen. En toch deed de wagen het en nog wel vlug, naar rechts en links de bochten om, op en neer, met bijna menschelijk verstand het kromste deel volgend en nooit falend.

„Dat stelt de slechtst-denkbare spoorlijn voor”, zei Mr. Brennan lachend, „en u ziet hoe de wagen hem volgt”.

En na deze proef beantwoordde de heer Brennan verschillende vragen die hem gesteld waren omtrent zijn uitvinding en sprak over de toekomst die deze had. (Slot volgt).

SCHRIKKELJAREN.

Over het algemeen schijnt de landbouwer niet op een schrikkeljaar te zijn gesteld, wat wel uit deze spreekwoorden blijkt:

Année bissextile, Année infertile!

— Ein Schaltjahr is des Segens bar!

— Schaltjahr, kalt Jahr!

— Leap year was never a good sheep year!

C.

Foto A tg. F. W. V gt.

MIDDACHTEN : HET PARTERRE DE BRÔDERIE ACHTER HET KASTEEL.

IN DE WEIDE.

LANGS de Maas, in Limburg, strekt zich een smalle strook weiland uit tusschen de rivier en de bouwlanden, die haar vergezellen. In 't begin van Juni is 't groen der grassen bijna verdwenen tusschen de ontelbare bloemen, die van 't weiland een soort mille-couleurs-tapijt maken. Het lijkt op een bollenveld, waar men, opzettelijk of bij vergissing, allerlei bollen dooréén gezet heeft. Hier en daar hebben bepaalde soorten de overhand. De zuring kleurt dan heele strooken rood-purper, de boterbloemen vormen gele vakjes en de duizende ganzenbloemen, prachtig en groot, spikkelen wit door alles heen. In den vroegen morgen stralen de gele zonnen van de Morgenster, een plant, die vroeger boksbaard heette, maar waaraan gelukkig een beteren naam gegeven is. En dan is er blauw van klokjes en eereprijs, lila van de Kuantia, groengeel van wolfsmelk. Een ruiker van al deze wilde bloemen overtreft haast alles in kleuren-harmonie en bevalligheid!

Van drie Maas-planten wilde ik U wat meer vertellen.

Op sommige plaatsen ligt over 't gras een sluier van crème bloesempjes, lichtig en licht, doorschijnend en teer, duizende sterretjes tegen een groen firmament. Dat is weidewalstroo, een plant, die met 't bekende Lievrouwbedstroo verwant is.

Is dit nu geen plant, waard gekweekt te worden, al was 't alleen om de losse bloempluimen te verwerken in bouquets? Toch sterven ieder jaar de bloemstengels onder de zeis, en er is geen tuin in ons land, waar de roomkleurige sterren zich vertoonden, tenzij als „onkruid”. Voor de plant zelf hindert 't weinig. Ze komt toch ieder jaar weer op, want in den grond blijft de wortelstok leven en ieder voorjaar ontstaan talrijke nieuwe scheuten.

De bloemen, die ons op de plant opmerkzaam maakten, zijn wel eenvoudig van bouw. De uit vier vergroeide blaadjes bestaande bloemkroon, de vier meeldraden en de stamper zijn alle zóó klein, dat ze op zich zelf nauwelijks de aandacht zouden trekken. Eerst door de groepeerings ontstaat een geheel, dat wel in 't oog vallen moet. Nu is 't bekend, dat de meeste in 't oog vallende bloemen door insecten bezocht worden, die er honig snoepen of stuifmeel weghalen en, gewoonlijk, als wederdienst de bestuiving bezorgen. Bij 't weidewalstroo is de kleur der bloemen niet 't eenige lokmiddel. Er wordt ook honig afgescheiden, zij 't ook in een dun laagje, door een ringvormig, groen weefsel, dat den stijl omgeeft en door een loupe gemakkelijk te zien is... als er ten minste een stijl in die bloem zit.

Misschien nog meer dan kleur en honig lokt de geur. Aangenaam vind ik de odeur niet, veranderlijk wel. Soms riekt de bloem naar amandelen, dan naar vogelkers, maar steeds is er een ziltig bijgeurtje, dat buitengewoon aantrekkelijk blijkt voor de vliegen.

Op mijn foto hebben ze dat klaarblijkelijk willen bewijzen, want juist toen de sluiters openstond kwam een van die twee-vleugelige kamerbewoonsters en zette zich op de bloemen. Gevolg: doorbuigen van 't takje, en heen en weer veeren, nadat een nijldige handbeweging de vlieg verjaagd had. Een tweede bezoeker zocht 't een beetje lager en veroorzaakte dezelfde fout in mijn foto. Op de afbeelding is er een streperig witte vlek gevormd door de bevende bloemen.

Het blijkt in 't algemeen, dat vliegen vooral die bloemen regelmatig bezoeken, die weinige eischen stellen aan de verstandelijke vermogens der bezoekers. Hier, bij 't weidewalstroo, ligt de honig open en bloot, ze is direct te vinden en zelfs met de kortste zuigwerktuigen te bereiken. Iets dergelijks vindt men ook bij vele schermbloemen.

Maar ook al interesseert men zich volstrekt niet voor dergelijke bijzonderheden, dan zal men toch moeten toegeven, dat *Galium Mollugo* een der mooiste plantjes is, die op onze grasgronden groeien.

Van heel anderen aard is de veldsalie (*Salvia pratensis*). Als één plant haar naam tegen heeft, dan is 't deze! Wie stelt zich nu

wat flinks, wat moois, wat sierlijks voor bij 't hooren vanden naam: salie! En toch schittert 't warme blauw der saliebloemen al van verretusschen 't groen, de lange „bloemtrossen” zijn een sieraad in een bouquet. Eerst een opmerking bij de afbeelding. De blauwe bloemen, hier en daar violet genueanceerd, hebben op de (gewone) fotografischeplaat denzelfden indruk gemaakt als wil, zoodat de foto wél den vorm, maar niet den toon getrouw weergeeft.

Jammer genoeg, dat de kleur zelt niet door een eenvoudige fotografische opname kan worden weergegeven, want 't blauw van de salie is zeldzaam onder onze wilde planten. Wie saliebloemen plukken gaat, zal toch verrast zijn door de vele schakeeringen, die 't blauw, bij groote overeenkomst, vertoont. Er zijn purperblauwe en gewoon blauwe bloemen, er zijn er van de kleur der korenbloemen en er zijn er met witte onderlip.

Merkwaardig is, dat met dat kleurverschil een grooter verschil in bouw gepaard gaat. Doch nu is eerst een korte beschrijving van de saliebloem op haar plaats. Zooals uit de afbeelding blijkt, is de salie een lipbloemige plant, een labiaat, en in hoofdzaak komt de bloembouw overeen met de gewone doovenetelbloem. Maar er is één groot verschil: in plaats van 4 meeldraden, 2 lange en 2 korte, zijn er slechts twee en dan nog wel van zeer bijzonderen bouw.

Probeer eens een spitse potloodpunt op dezelfde wijze in de bloem te brengen als een bij of hommelt er zijn tong in steekt. Onmiddellijk komen van onder de hooggewelfde bovenlip twee gesteelde knopjes te voorschijn, soms al goudpoederig van stuifmeel. Bij 't terugtrekken van 't spitse voorwerp wijken ook de knopjes weer terug. Het is begrijpelijk dat insecten, die de bloem bezoeken terwille van de in de diepte afgescheiden honig, door de eigenaardige „wipbrug”-inrichting, op hun rug met stuifmeel bepoederd worden en dat zoo een overbrengen van 't stuifmeel gemakkelijk gemaakt wordt. De vraag is nog: wat is die „wipbrug” nu?

Bijgaand schetsje stelt een willekeurige meeldraad (I) voor met de onderdeelen: helmdraad *a*, helmknop *b*, die weer bestaat uit de beide helmhokken *c*, verbonden door 't helmbindsel *d*. Naast deze typische meeldraad staat een meeldraad van de veldsalie (II). Het blijkt, dat de helmdraad zeer kort is, het helmbindsel abnormaal lang en dun, één der helmknopjes bevat stuifmeel, het andere (onderste) is

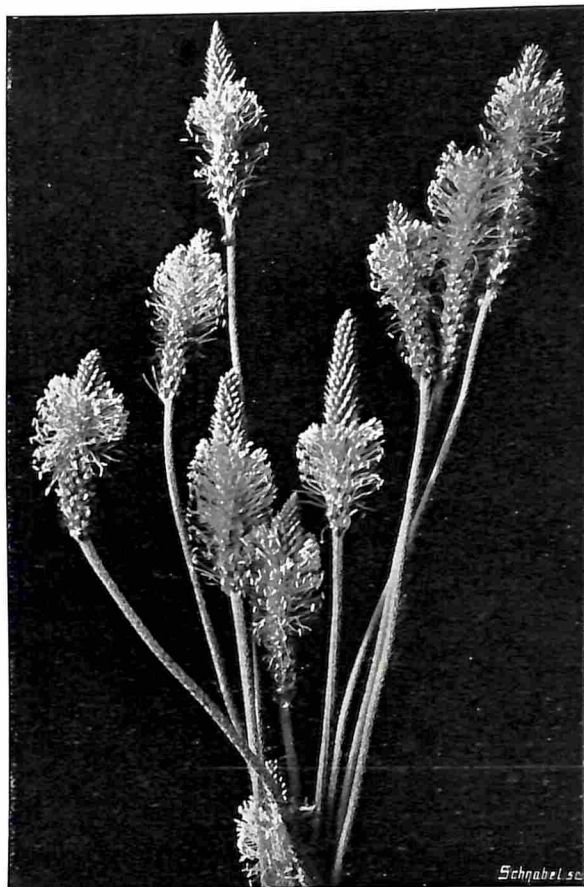

Foto A. J. M. Garjeanne.

KATJES VAN DE RUIGE WEEGBREE.

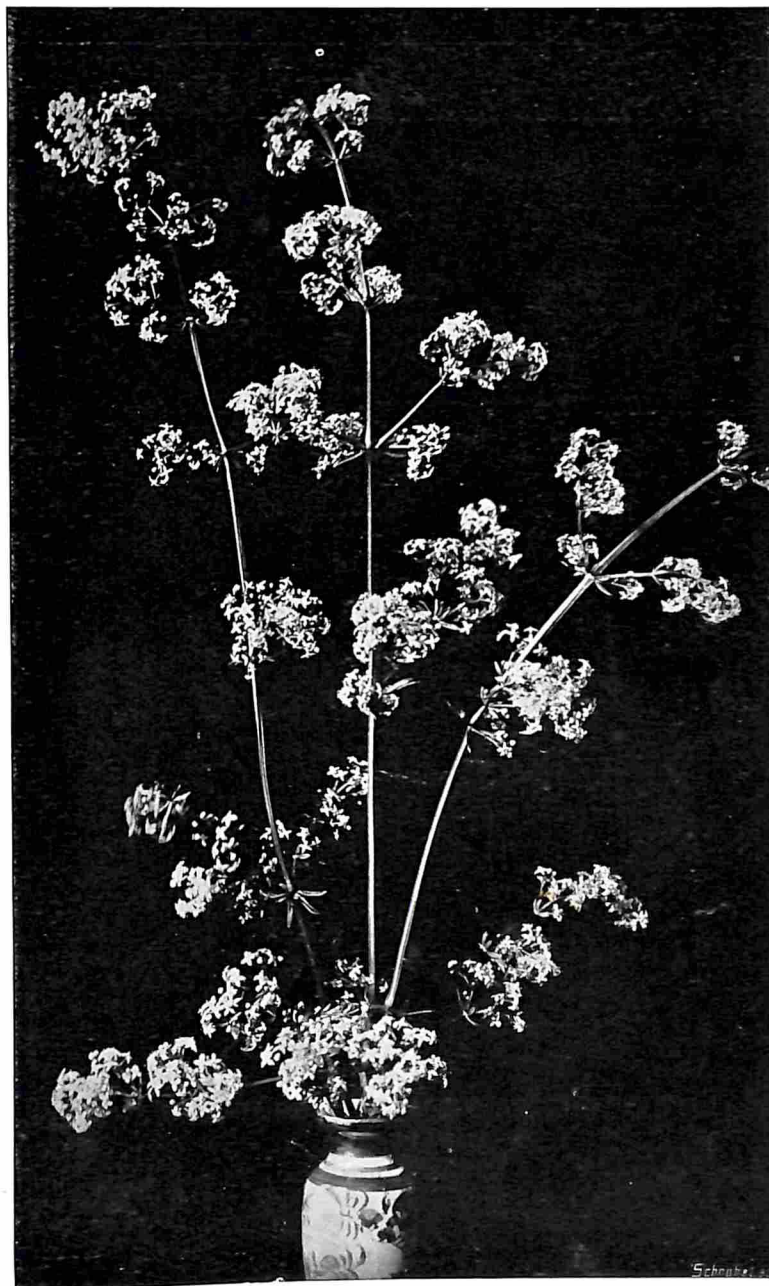

Foto A. J. M. Garjeanne.

BLOEMEN VAN WEIDEWALSTROO. (*GALIUM MOLLUGO*.)

in een plaat veranderd. Op de plaats, waar 't helmbindsel aan den helmdraad verbonden is, bevindt zich een gewricht, dat een sterke draaiing mogelijk maakt.

In sommige veldsaliebloemen is 't helmbindsel veel korter, in andere ontbreekt de meeldraad geheel of is ook 't bovenste helmhok loos. Hoe 't ook zij, de veldsalie heeft bloemen, die zeer duidelijk een inrichting vertoont, welke alleen begrijpelijk is in verband met 't insectenbezoek in de bloem. Even als bij zoo veel andere labiaten wordt zelfbestuiving voorkomen door ongelijktijdig rijpen van stuifmeel en stempel.

Het is hier eigenlijk wel niet de plaats om 't onderwerp te bespreken, maar een enkel woord kan toch geen kwaad, n.l. dit: Laten we toch niet denken, dat we de bloemenraadselen opgelost hebben. Vooral oppervlakkige *lektuur* over 't verband tusschen bloemen en insecten, kruis- en zelfbestuiving, enz., zonder dat er werkelijk wordt *waargenomen*, brengt spoedig een zekere voldaanheid, een bewustzijn van „er achter” te zijn. En zeker, dank zij Sprengel, Müller, Darwin, Kerner, Kirchner, Loew en zoo bijzonder veel anderen, *zijn* we er voor een groot deel achter. Maar we zijn er evenzeer van overtuigd, dat veel niet zoo eenvoudig is, als 't wellicht lijkt. Al te ver gedreven „verklarings”-zucht aan de eene, al te groote twijfel aan doelmatigheid en aanpassing aan de andere zijde, maken 't ons thans dikwijls moeilijk een bevredigende oplossing zelfs te zoeken. Veel moet nog worden waargenomen en dat zal voor een goed deel moeten gebeuren *buiten*, zoodat ons weekblad in zijn titel den goeden weg aanwijst.

De derde van mijn weide-trio is een bescheiden verschijning. Wie de afbeelding ziet, herkent onmiddellijk een weegbree en denkt: „Wat doet zoo'n grove, gewone plant hier nu?”

Onze gewone weegbree-soorten zijn ook grof en ordinair, maar de ruige weegbree, hoe gewoon ook langs onze groote rivieren, is dit toch niet. De bladrozet op den grond is regelmatig, de bladeren zijn fluweelig en hebben aan de onderzijde krachtige nerven, die ondanks hun farsheid, niet zoo opdringerig de bladschijf steunen als bij smal- en breedbladige weegbree, de gewone gasten op kolenpaden, enz.

Ook de bloemaren zijn geheel anders, al doet hun vorm ook direct een weegbree-soort herkennen. De kleur is n.l. een fijn licht paars, iets als de kleur van pinksterbloemen. Maar terwijl 't pinksterbloemenpaars zacht en doorschijnend is, de doorschijnende kleur van sappige bloemblaadjes, zien de weegbree-aren er uit als waren ze paars gepoederd, droog en rul.

De wind speelt met de lang overhangende paarse meeldraden en, als 't rijp is, vallen heele stuifmeelwolken op de handen van den plukker. Zoo oppervlakkig geoordeeld zijn dat de kenmerken van een bloem, die door den wind bestoven wordt. Maar die paarse kleur dan, en de fijne geur der bloeiende aren? Klaarblijkelijk hebben we hier een overgang tusschen windbloemen en insectenbloemen. Als de zon schijnt, komen dan ook wel bijen en kleinere insecten op de lila-aren af.

Met de fraaiere kleur en vormen heeft de ruige weegbree ook andere eigenschappen, die haar van haar allergewoonste geslachtsgenooten onderscheiden. Ze is, hoewel niet zeldzaam, toch veel kieskeuriger in haar standplaats. Meestal volgt ze de rivieren, terwijl 't van de gewone weegbree bekend is, dat ze den mensch overal volgt en bijv. ook in Amerika een der allergewoonste onkruiden geworden is.

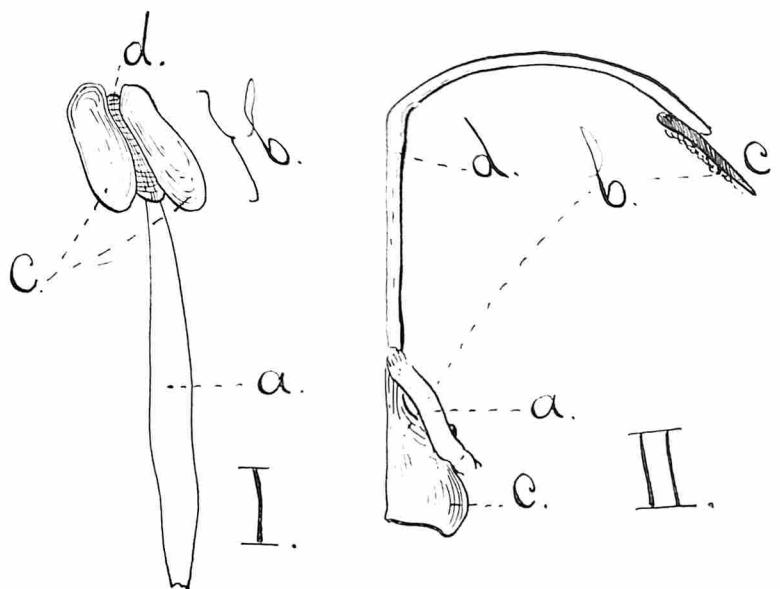
Nu ligt 't grasland kaal en effen en zijn veldsalie, walstroo en weegbree verdwenen. Maar dan zijn er nog wel andere plekjes, daar, waar 't niet de moeite waard is te maaien, waar bloeiende planten en later rijpe vruchtjes te vinden zijn. Komt ge die nog op uw wandelingen tegen neem dan wat rijp zaad mee naar huis en zie eens of deze wilde planten in uw tuin misplaatst zijn. Wel is waar is de omgeving dan een geheel andere en vaak gebeurt het, dat planten, die schitteren op hun natuurlijke standplaats, maar een pover figuur maken te midden van de „echte” sierplanten. Doch een proef is licht te nemen.

DR. A. J. M. GARJEANNE.

VARIA.

BESCHUUT MET SUKER!

Op onze hoogste zandgronden, waar aardappelen,

rogge en boekweit hoofdproducten zijn, bestaat het middagmaal van den kleinen man uit piepers, zijn brood is roggebrood, afwisseling brengt de boekweitpannekoek.

Dat bij dit eentonige menu een eenvoudige leverantie van den dorpsbakker voor pain-de-luxe geldt, spreekt vanzelf. Bij feestelijke gelegenheden is daar dan ook in menig gezin een verbeterde beschuit met wat suiker er op een ware tractatie, het gebruik daarvan zonder voldoende feestelijke aanleiding doet als ongehoorde verspilling aan.

We hoorden eens vertellen van een grijzen daglooner, die met zijn oudje bij een der getrouwde kinderen te gast, op „beschuit met suiker” getrakteerd werd. Innerlijk diep ontroerd van dank-

baarheid voor zulk een onthaal, verzuchtte hij: „Vrouw! vrouw! wat hebben we het toch goed! Waaraan hebben we het verdiend?”

En van 'n anderen, gierigen boer, die, na jaren lang kinderloos te zijn gebleven, zijn hart aan de spaarduitjes geschonken had, zoodat de blijde geboorte van een tweeling door hem niet vol vreugde werd begroet. Alle onkosten dier moeilijke dagen drukten zwaar op zijn gierig gemoed, hij beschouwde het heuchelike feit zelfs als den ondergang van zijn welvaart. Mopperend en kwaad zat hij bij den haard; de bakerende buurvrouwen heerschten intusschen als meesteressen in zijn huis en deden zich te goed aan allerlei dure lekkernijen, welke hij te betalen had. 't Was niet om uit te houden! 't Is of „'t niet op kan!” gromde hij voortdurend in zichzelf.

„Kom, buur!” noodden ze, „neem ook eens wat! 'n Brandewientje of 'n beschuit?”

Lang had hij mokkend geweigerd, doch ten slotte kon hij zich niet langer beheerschen en kwaadaardig siste hij hen toe: „Als alles dan toch op mot, geef mien dan ook mer 'n beschuit met suiker!”

G.

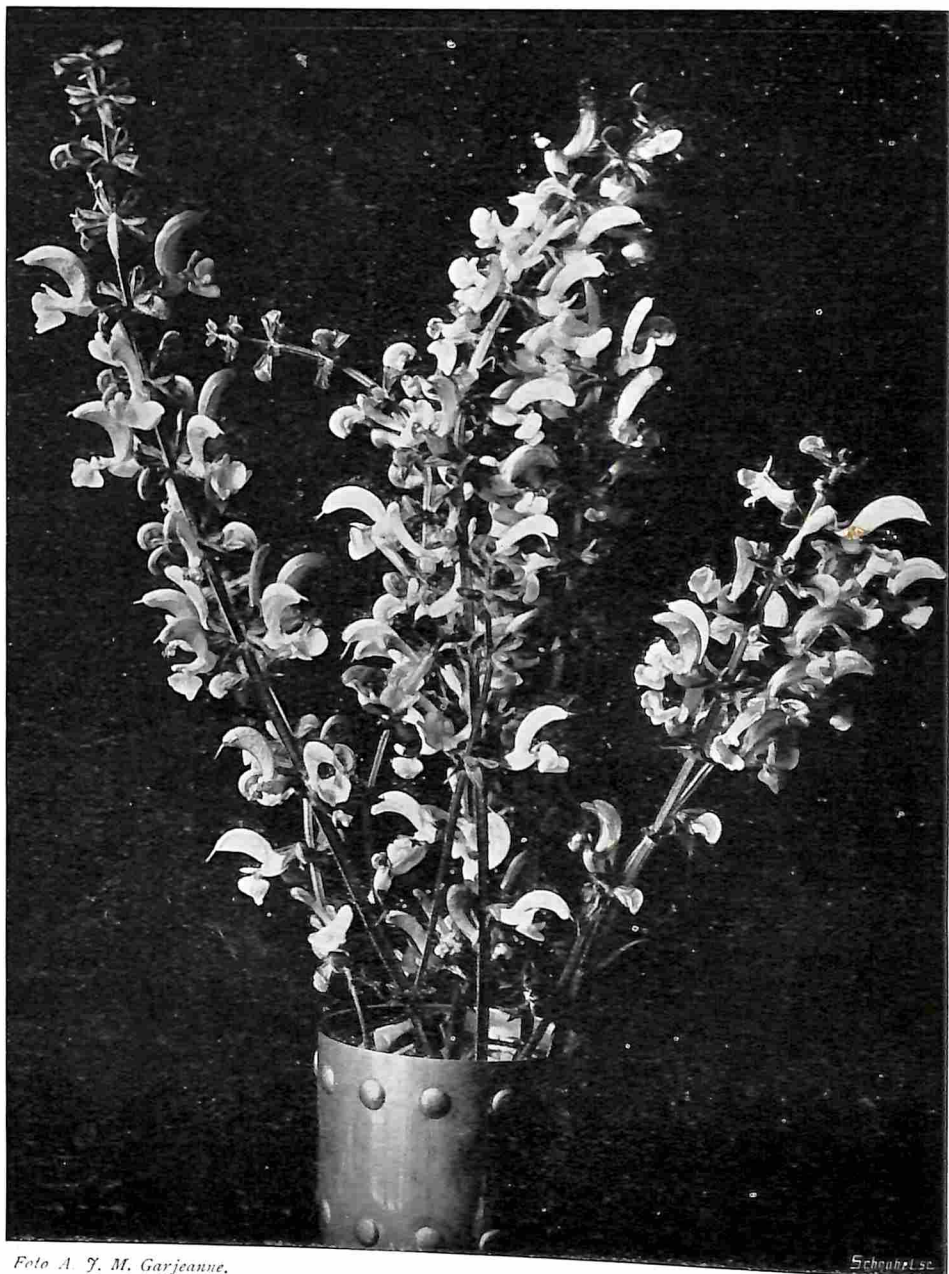

Foto A. J. M. Garjeanne.

BLOEMEN VAN DE VELDSALIE. (SALVIA PRATENSIS.)

PARIJS TIJDENS DE REVOLUTIE.

DE ROMAN VAN CAMILLE DESMOULINS.

(Vervolg).

WAAR woonde hij als hij in Parijs was? Dit is een moeilijk op te helderen punt: „In 't Hotel de Pologne”, tegenover het „Hotel van Nivernais”, zegt een van zijn biografen. Het zij zoo, maar de oude almanakken van Parijs maken melding van drie hotels, „de Pologne”, gelegen in de rue de l'Hirondelle, rue Saint André des Arcs, rue des Orties du Louvre, en van één enkel Hotel de Nivernais in de rue Saint Jacques. De aanwijzing is dus niet afdoende; en, als we Camille in een Poolsch Hotel moeten onder dak brengen, zullen we maar een kamer voor hem uitkiezen in 't Hotel uit de rue Saint André-des-Arcs; daar is hij tenminste de buurman van een rijken burger, M. Duplessis; die nabijheid zou verklaren hoe hij vanuit zijn zolderkamertje een blik kon werpen in 't gezellige interieur, waar een lief, blond meisje van dertien jaar lacht en speelt ¹⁾. Elken dag, wanneer het mooi weer is, ziet hij haar naar den tuin van het Luxembourg gaan; instinctmatig volgt hij haar uit de verte; dat onschuldige kind was een lichtstraal op zijn vreugdeloozen levensweg, van hem den scepticus, den „bohème”, zonder doel in 't leven, zonder hoop op betere dagen, leelijk, arm, schunnig in zijn kleeren, behoeftig, die op de banken van 't gymnasium een groote hoeveelheid nuttelooze geleerdheid had opgedaan, en geen ambacht kende, dat hem brood zou verzekeren.

En, in de groene lanen van het Luxembourg, kijkt hij naar 't spelen van de kleine Lucile en haar zuster; hun moeder past op ze en glimlacht; Camille droomt. Hij droomt van het rustige g. „dat nooit het zijne zal zijn, van die stille vreugde, die nooit voor hem zal bestaan. Op die uren zou hij al zijn weten hebben willen geven om mooi, rijk, van adel te zijn; hij begint de maatschappelijke orde te haten, hij komt in opstand en verontwaardigt zich over de dienstbaarheid, waarin zijn armoede hem houdt; en hij keert in zijn zolderkamertje terug met samengeknepen vuisten, woede in zijn hart, die vreeselijke woede van hen, die uit hun stand zijn gerukt en die door hun kundigheden voor elke betrekking geschikt zouden zijn, maar wier trots het niet toelaat naar een enkele te dingen.

Camille heeft met opzet gezweven over die periode van zijn leven: de enkele satires, die hij toen tegen het hof schreef, heeft hij verloochend, zooals hij zijn zwerfversbestaan verloochende, toen hij in zijn trouwacte sedert zes jaar de „rue du Théâtre-Français” (nu de rue de l'Odéon) beweerde te bewonen. We zullen niets van zijn smaak, zijn intiem leven, zijn gewoonten van jongen man te weten komen. Als men Chateaubriand gelooven moet, zou men er niet veel lofwaaards van kunnen vertellen; maar welke jonge man, in opstand tegen 't leven, in 't gewoel van de wereldstad geworpen, is er gezuiverd uitgekomen?

Dadelijk na de oproeping der drie standen, begrijpt Camille, dat hij een rol gaat spelen. Welke zal het zijn? Hij weet het niet: hij heeft er echter een voorgevoel van, dat de nieuwe dingen, die gaan gebeuren, een vergoeding voor vroegere moeilijke tijden inhouden, en dat zijn uur is gekomen. Hij gaat dadelijk naar Guise; hij denkt er over om zijn verkiezing voor te bereiden; hij slaagt er in zich te doen opnemen onder de drie honderd kiezers van 't district van Vermandois; hij spoort zijn vader aan om zoo veel mogelijk de stemmen van zijn medeburgers te werven. Dubbele mislukking. M. Desmoulins, die heel kalm blijft, weigert zich met de politiek te bemoeien, en Camille wordt niet gekozen. Hij gaat weer terug naar Parijs, diep gegriefd, en meer dan ooit vijandig gestemd tegen die afschuwelijke „guisards”, „die de tegenvoetters zijn van wijsgeeren en patriotten”, en die, zoo ze hem als afgevaardigde hadden gekozen, de grootste burgers van de wereld zouden geweest zijn. Een van mijn „kameraden van 't gymnasium Louis le Grand,” schrijft hij aan zijn vader, „is gelukkiger geweest dan ik; 't is de Robespierre, afgevaardigde van Arras. Hij heeft de goede ingeving gehad in zijn provincie te pleiten. Ik heb onze afgevaardigden gezien.... Wat zetten ze een borst op! Zij hadden „caput inter nubes”, en met reden. Ik ben erg boos op U geweest, op U en op Uw graveel. Waarom zoo weinig ijver te toonen om een zoo groote eer te behalen?”

Die brieven aan zijn vader zijn van een onbegrijpelijke naïviteit. Hij vertelt er in van de ongelooftelijke moeite, die hij zich geeft om opgemerkt te worden; hij komt telkens bij Bailly, bij Mirabeau, „om hem te vragen hem op te nemen onder de redacteuren van 't beroemde blad, dat alles bericht wat er in de Staten Generaal gebeurt.” Hij komt rond voor zijn ijdelheid en zijn lekerbekkerij uit.... want hij hield van lekker eten, die arme jongen, die tot nu toe ternauwernood genoeg kon eten in zijn goede dagen, en die niet at in zijn slechte. Op de diners, waar men hem uitnodigt, praat hij geestig; men houdt hem voor den gek, maar men luistert ook naar hem. „Heel veel mensen die

me hier hooren oreeren, verwonderen zich er over, dat men mij niet als afgevaardigde heeft gekozen, een complimentje, dat mij in de hoogste mate vleit” Dan logeert hij opeens bij Mirabeau in Versailles! „Wij zijn groote vrienden geworden; tenminste hij noemt mij „son cher ami”. Elk oogenblik grijpt hij mijn handen en geeft me vriendschappelijke stompen, hij komt thuis eten in voornaam gezelschap en soms drinken zijn maitresse en wij kostelijke wijnen. Ik voel dat zijn te verfijnde en te overvloedige tafel me bederft. Zijn Bordeaux-wijnen en zijn marasquin zijn zeer te waardeeren, wat ik te vergeefs te verbergen zoek, en ik heb alle mogelijke moeite om daarna mijn republikeinsche gestrengheid terug te vinden en om de aristocraten te verafschuwen, wier misdaad het is op lekkere diners gesteld te zijn.”

Zijn opkomende beroemdheid verschafte hem die buitenkansjes. De zoo bekende scène in Palais-Royal, die dichterlijke ingeving om bij wijze van kokarden de groene bladen van de boomen uit den tuin rond te geven, die tocht, die hij door Parijs maakte, gevolgd door een geestdriftige menigte, die hem met triomfkreten begeleidde, hadden hem in den eersten rang van de vijanden van het Hof geplaatst. In die groote beweging, die heel Frankrijk in beroering brengt, behoort Camille niet onder de denkers; hij speelt de rol van een „Gavroche”, hij heeft evenals Gavroche 't instinct van wat de Parijzenaars behaagt; hij weet bij verrassing plotselinge effecten te weeg te brengen, „il a le génie du coup de théâtre”, hij heeft de ruw-spottende dристheid en de bijtende welsprekendheid, die de menigte meeslepen. In 't hart van dat woelige Palais-Royal, klimt hij op een tafel, hij kondigt den leegloopers 't ontslag van Necker aan, hij haalt een pistool uit zijn zak, waarmee hij denkbeeldige spionnen bedreigt, hij spreekt over de doodsklok van den H. Bartholomeus-nacht, allemaal dingen, waarvan 't effect volkomen zeker is. En zoo slaapt Parijs dien avond in bij 't rumoer van den opstand, die de eerste tien jaar niet weer zal ophouden.

Dat lawaai, dat men om hem heen maakte, bedwelmde Camille, die den morgenstond van 't succes zag lichten. Hij gaf „La France libre” uit, en bijna tegelijkertijd de „Discours de la Lanterne aux Parisiens”. De analyse van die twee schotschriften valt, zooals men zal begrijpen, buiten het kader van deze schets. Trouwens, hun uitgave gaf aan hun auteur geen plaats onder de politici. Men juichte zijn geestigheid toe, men vermaakte zich met zijn grappen; maar hij werd niet beschouwd als een ernstig man. Dat „Discours de la Lanterne” strekt hem trouwens niet tot eer. Met het eenige doel zijn populariteit te vergrooten, laat hij er het gepeupelte, dat reeds overmoedig is door zijn succes, in lachen. En welk een verspillen van zijn talent voor die treurige taak! Zijn pijn gaat af wanneer hij wil, treft waar hij wil. Hij valt den adel aan, hij valt de priesters aan, hij valt de overwonnenen, gewonden en dooden aan. De waardigheid van zijn pen laat hem koud, als men maar van hem spreekt.

En zijn doel is bereikt. Weldra kan hij aan zijn vader schrijven: „Ik heb naam gemaakt; ik hoor nu zeggen: Er is een brochure van Desmoulins; en niet: van een schrijver genaamd,” Desmoulins en hij zendt den ouden man twee kranten, „waarin men veel goeds van mij gezegd heeft.” Maar de roem heeft hem niet rijker gemaakt. „Ge zult me zeer verplichten hemden en twee paar lakens te sturen; ik heb gemeend, dat ge niet zult weigeren me met 50 of 60 gulden te hulp te komen, en dat ge de afzetterijen, die ik van mijn uitgevers heb ondervonden, in overweging zult nemen.”

M. Desmoulins in zijn afgelegen, eenvoudig dorp beoordeelde de geschriften van zijn zoon koeltjes; ver van 't gewoel van Parijs schenen ze een gruwelijke oproeping tot moorden. Te Guise was de algemeene opinie: Camille was op den verkeerden weg en de menschen beklagden zijn „arme ouders” op dien medelijdenden toon vol heimelijke voldoening zooals men dat in kleine stadjes pleegt te doen. Wat hiervan ook waar moge wezen, de vader antwoordde niet.

Camille, in den uitersten nood, zond opnieuw een nieuwe dringende bede aan zijn vader: „Alle bladen hebben me bewierookt. Die beroemdheid maakt mijn aangeboren verlegenheid om voor mijn armoede uit te komen, nog grooter. Ik durf er zelfs niet tegen M. Mirabeau over te spreken. U bent werkelijk ten mijnen opzichte, hoogst onrechtvaardig; U ziet, dat ik me een plaats onder de schrijvers, de patriotten en de mannen van karakter heb weten te veroveren, in weerwil van mijn vijanden en mijn lasteraars. Op den naam die ik mij door mijn werken gemaakt heb, zijn al mijn schuldeischers losgekomen, die me niets hebben overgelaten. Ik smee u, daar u nu immers uw rente ontvangt, mij 60 te sturen. Ik wil van dit oogenblik van bekendheid profiteeren om me in mijn meubels te zetten, en om me in een district te laten inschrijven; zult ge de wreedheid hebben mij een bed, een paar lakens te weigeren? Ben ik zonder geld, zonder familie? Is het waar, dat ik noch vader, noch moeder heb? Zes jaren lang heb ik niet het hoog noodige gehad. Zeg eens eerlijk, heeft u me ooit in staat gesteld niet meer op gemeubileerde kamers te wonen, die hier zoo buitensporig duur zijn. Wat was het slecht van u ingezien, mij telkens een paar tientjes te sturen, zoodat ik nooit geld had eenige meubelen te koopen en een paar kamers in te richten. En dan te denken, dat ik geen fortuin heb gemaakt, omdat ik geen eigen interieur had; met een domicile zou ik president-commandant van een district, vertegenwoordiger van de Commune te Parijs zijn, terwijl ik nu niets ben dan een talentvol auteur.... Het is mij gemakkelijker gevallen een

¹⁾ Het schijnt, dat Camille verliefd is geweest op Mevrouw Duplessis, vóór het op haar dochter Lucile te worden. M. J. Claretie heeft in 't Journal officiel van 26 April 1879 curieuse documenten daaromtrent laten drukken. Men vindt daar een brief van Camille aan Mevrouw Duplessis, en een andere aan M. Duplessis, vol kostbare bijzonderheden, zoowel om ons te helpen een beeld te vormen van het leven van den jongen man vóór 1789, als om ons in te lichten omtrent zijn intieme gevoelens aangaande Lucile en haar moeder.

